

Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет
Факультет бізнесу та права
Кафедра економіки

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»

Аналіз та оцінка економічного розвитку регіону
(на матеріалах Волинської області)

спеціальність 051 Економіка

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Економіка»

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
Групи ЕК-41
ГЕРАСИМЧУК Владислав Олександрович

(підпис)

Керівник:
К.е.н., доцент
Дзямулич Микола Іванович

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«___» _____ 20__ р.
Доктор філософії (PhD), доцент
Гарант освітньої програми:
Косінський Петро Миколайович

(підпис)

Луцьк – 2025 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Факультет бізнесу та права
Кафедра економіки**Ступінь вищої освіти: бакалаврГалузь знань: 05 Соціальні та поведінкові наукиСпеціальність: 051 ЕкономікаОсвітня програма: «Економіка»**ЗАТВЕРДЖУЮ****Завідувач кафедри економіки**
проф. Шубалий О.М.

«__» _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ**НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ****ГЕРАСИМЧУК Владислав Олександрович**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботиАналіз та оцінка економічного розвитку регіону (на матеріалах Волинської області)**Керівник роботи: Дзямучич М.І.**

затверджені наказом закладу вищої освіти від «17» січня 2025 р. №27/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «14» червня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи матеріали статистичної звітності Головного управління статистики у Волинській області, законодавчі та нормативно-правові акти з питань регулювання економічної діяльності, монографії, посібники, підручники, періодичні та спеціалізовані наукові видання4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):
ВСТУПРОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВРОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇДОДАТКИ. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу:**1. Складові потенціалу регіону2. Напрямки досліджень економічного розвитку3. Показники економічного розвитку регіону, згруповані за векторами4. Основні групи показників економічного розвитку регіону5. Аналіз основних концепцій і методик підвищення економічного стану регіонів.6. Чинники, що сприяють або стримують інноваційний розвиток підприємств7. Динаміка чисельності населення (тис.) в Волинській обл. за 2003-2022 рр.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>1 розділ</i>	<i>доц. Дзямулич М. І.</i>		
<i>2 розділ</i>	<i>доц. Дзямулич М. І.</i>		
<i>Висновки та пропозиції</i>	<i>доц. Дзямулич М. І.</i>		

7. Дата видачі завдання «30» вересня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	<i>Обґрунтування теми</i>	<i>до 30.09.2024</i>	
2.	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	<i>до 31.10.2024</i>	
3.	<i>1 розділ</i>	<i>до 31.12.2024</i>	
4.	<i>2 розділ</i>	<i>до 15.04.2025</i>	
5.	<i>Висновки та пропозиції</i>	<i>до 20.05.2025</i>	
6.	<i>Формування списку використаних джерел</i>	<i>до 25.05.2025</i>	
7.	<i>Формування додатків</i>	<i>до 27.05.2025</i>	
8.	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 31.05.2025</i>	
9.	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 01.06.2025</i>	
10.	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 07.06.2025</i>	
11.	<i>Представлення кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту</i>	<i>до 14.06.2025</i>	

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис) (Герасимчук В.О.)
(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис) (Дзямулич М.І.)
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Герасимчук В.О. Аналіз та оцінка економічного розвитку регіону (на матеріалах Волинської області). – Кваліфікаційна робота бакалавра на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 051 Економіка, освітня програма «Економіка». Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2025.

Мета кваліфікаційної роботи бакалавра полягає у вивченні теоретичного матеріалу економічного розвитку, проведенні аналізу та оцінки економічного розвитку регіону на прикладі Волині.

Об'єктом дослідження є процес аналізу та оцінки економічного розвитку регіону Волинь. Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти здійснення аналізу та оцінка економічного розвитку регіону.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади процесу аналізу та оцінки регіону; вивчено суть методів оцінки регіонів; розглянуті основні показники економічного розвитку; вивчені основні концепції економічного розвитку; визначені головні фактори економічного розвитку.

У другому розділі проведено аналіз та оцінку економічного розвитку Волинської області; розглянуті тенденції основних показників; проведено аналіз впливу чинників на показники; проведено узагальнюючу оцінку економічного розвитку Волинської області; зроблений SWOT-аналіз.

У висновках і пропозиціях подано узагальнення результатів проведеного теоретичного та аналітичного дослідження.

Ключові слова: економічний розвиток, валовий регіональний продукт, інновація, SWOT-аналіз.

ANNOTATION

Gerasymchuk V.O. Analysis and assessment of regional economic development (based on data from the Volyn region). – Manuscript.

Qualification work of bachelor in the specialty 051 Economics, educational program "Economics". Lutsk National Technical University. Luck, 2025.

The purpose of the bachelor's thesis is to study the theoretical material of economic development, conduct analysis and assessment of the economic development of the region using Volyn as an example.

The object of the study is the process of analysis and assessment of the economic development of the Volyn region. The subject of the study is the theoretical, methodological and applied aspects of analysing and evaluating the economic development of the region.

The first chapter examines the theoretical foundations of the process of analysing and evaluating the region; studies the essence of methods for evaluating regions; considers the main indicators of economic development; studies the main concepts of economic development; and identifies the main factors of economic development.

The second chapter analyses and evaluates the economic development of the Volyn region; examines trends in key indicators; analyses the impact of factors on indicators; provides a summary assessment of the economic development of the Volyn region; and conducts a SWOT analysis.

The conclusions and recommendations summarise the results of the theoretical and analytical research.

Keywords: economic development, gross regional product, innovation, SWOT analysis.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	9
1.1. Сутність економічного розвитку	9
1.2. Система показників економічного розвитку на регіональному рівні	12
1.3. Методи підвищення економічного розвитку	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	20
2.1. Населення, освіта та ринок праці Волинської області	20
2.2. Аналіз економічних показників Волинської області	27
2.3. Наукова сфера Волинської області	34
2.4. SWOT-аналіз економічного розвитку Волині	36
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	39
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
ДОДАТКИ	52

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток економіки у регіонах є пріоритетною ціллю для будь-якої держави, адже економіка впливає на всі сфери життя кожного з нас. Питання економічного розвитку завжди залишатиметься актуальним. Побудова ефективної, довгострокової стратегії, основною ціллю якої буде економічний розвиток регіону гарантує стабільне процвітання регіону в економічному плані. Для того, щоб таку стратегію побудувати, потрібно розуміти всі аспекти економічного розвитку, внаслідок чого правильно розставляти пріоритети. Завдяки цьому, відбудеться виділення справді важливих галузей економіки та адекватна оцінка потенціалу регіону.

Темою розвитку економіки регіонів в Україні займаються доволі багато науковців, серед яких: Іванова І.М., Савченко Т.В., Сахно Т.А., Вишневська О.М., Кондратенко Н.О., Красноносова О.М., Сич В.А., Яворська В.В., Коломієць К.В., Слинько М.Ю. та інші. Незважаючи на старання та професійний підхід наших вчених до цієї теми, проблеми регіонів України залишаються такими:

- в Україні нерівномірний розвиток регіонів, як і у багатьох інших країн світу.
- стрімкий технологічний розвиток потребує змін регіональних економічних стратегій.
- економічні кризи, війни, міграція та інші фактори від яких ніхто не застерезений.

Щоб усунути їх, потрібен серйозний підхід до регіональної економіки з конкретними пропозиціями та унікальними підходами для кожної з області України.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є аналіз та оцінка економічного розвитку Волинської області. Для проведення ефективного аналізу необхідно вирішити такі завдання:

- вивчення теоритичних аспектів розвитку регіонів;

- дослідити показники для оцінки розвитку економіки;
 - вивчення методів аналізу економічного розвитку;
 - провести аналіз розвитку регіону;
 - провести узагальнену оцінку розвитку економіки в регіоні за допомогою SWOT-аналізу;
 - обґрунтувати заходи для підвищення розвитку економіки в регіоні;
- Об'єктом дослідження* є процес аналізу та оцінки економічного розвитку Волинської області.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти здійснення аналізу та оцінки економічного розвитку на прикладі Волинської області

Методи дослідження. Головний метод дослідження цієї дипломної роботи – порівняльний, оскільки для оцінки станку економічного розвитку регіону потрібно звертатись до чисел та аналізувати їх динаміку, комплексний підхід – для розуміння потенційних причин певних результатів, SWOT-аналіз – для виділення сильних та слабких сторін, можливостей та загроз Волинської області, індексний метод – для дослідження окремих показників.

Інформаційною базою дослідження стали: наукові і періодичні видання, посібники, монографії, підручники, акти вітчизняного законодавства, а також відкрита статистична інформація Волинської області, а також вільно доступні джерела з мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається із вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладений на 48 сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі 17 рисунків та 7 таблиць. Список використаних джерел складається з 26 найменувань і представлений на 3 сторінках. Робота містить 3 додатки, викладених на 4 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

1.1. Сутність економічного розвитку.

Дослідження економічного розвитку регіонів залишається особливо важливим через складну ситуацію в Україні, а саме війну. Вчені бажають привернути увагу на певні проблеми регіонів, серед таких труднощів можна виділити:

- 1) високий рівень диспропорцій економічного розвитку між регіонами [1];
- 2) міграція та демографічна ситуація [2];
- 3) проблеми з енергетикою [3];

В загальному проблем багато, тому через кількість і рівень серйозності потрібно створювати стратегії для їхнього вирішення, а сам процес створення містить в собі аналіз, оцінку та інші аспекти.

Важливо спочатку визначити, що являє собою регіон і економічний розвиток.

«Регіон – це територія, яка має спільні риси. Регіон може бути визначений природними або штучними особливостями. Мова, уряд чи релігія можуть визначати регіон, так само як ліси, дика природа чи клімат» [4]. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що регіони визначаються певними особливостями і в економічному плані вони рідко бувають рівними між собою через різний потенціал і можливості його реалізації. Саме тому для кожного регіону потрібно створювати індивідуальну стратегію розвитку.

Для визначення потенціалу любого регіону, потрібно зрозуміти його складові (рис. 1.1).

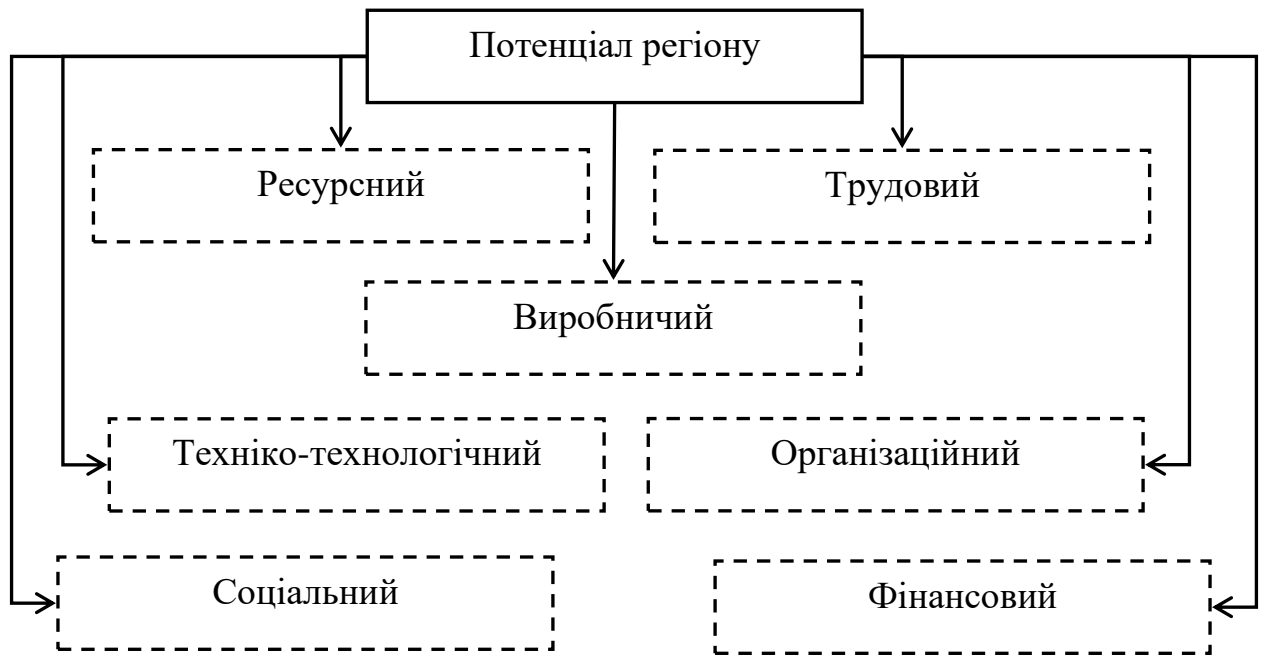

Рисунок 1.1. Складові потенціалу регіону

Джерело: [8]

Трудовий потенціал охоплює робочу силу. Розвиток освіти, покращення умов праці та інші аспекти підвищують продуктивність праці, що в свою чергу підніме кількість кінцевих товарів та послуг регіону. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що економічний і соціальний розвиток взаємопов'язані та взаємозалежні.

Техніко-технологічний потенціал оцінює наявні технології регіону, розвиток цього напрямку збільшує кількість інновацій, що в свою чергу добре впливає на ефективність виробництва.

Ресурсний потенціал в економічному контексті слід розглядати, як природні ресурси регіону.

Правильний підхід до аналізу складових потенціалу регіону допоможе створити хорошу стратегію розвитку регіону, яка в свою чергу підніме економічні показники. Тому важливо удосконалювати ці методи підходу, адже визначення потенціалу дає можливість обрати пріоритетні галузі для інвестицій, які підвищують соціально-економічні характеристики регіону.

«Економічний розвиток – далеко неоднорідна і добре організована сфера прикладних досліджень. З часом відповідних статей про економічний розвиток

зросла. Однак не існує однозначного, категоричного та усталеного визначення економічного розвитку, а також узгодженого комплексного показника, оскільки все ще існує широкий спектр різних методів та визначень, які використовуються для концептуалізації та вимірювання економічного розвитку» [6]. Важливо зазначити, що типів економічному розвитку доволі багато, що ще раз доводить факт про неоднорідність.

Як було сказано вище, однозначного і загальноприйнятого значення для економічного розвитку немає, але проаналізувавши таблицю 1.1 можна зазначити, що він націлений на структурні зміни внаслідок яких покращується економіка та якість життя.

Таблиця 1.1. – Напрямки досліджень економічного розвитку

Категорія напрямку	Тип економічного розвитку
Фізичний/матеріальний	Екологія
	Доходи населення
	Здоров'я населення
	Критична інфраструктура
	Розподіл ресурсів у суспільстві
Соціальний/нематеріальний	Боротьба з бідністю
	Інновації
	Державний сектор
	Соціальна інфраструктура

Джерело. [6]

«Серед сучасних підходів до аналізу економічного розвитку в дослідженнях, найпопулярнішим виявився кількісний метод, який передбачає використання числових даних» [6]. Такий вибір є раціональним, тому що дослідження, які проводяться на основі чисел є більш точними, особливо коли мова про величезні бази даних, наприклад рівня безробіття.

1.2. Система показників економічного розвитку на регіональному рівні.

Для оцінки та аналізу економічного розвитку регіонів потрібно спочатку розібратись, як його розрахувати. Економічний розвиток сам по собі не має універсальної формули, тому визначається він системою різних макроекономічних показників (табл. 1.2). Вчені, які досліджують економічний розвиток мають свої підходи для його визначення, багато з них торкаються глибоких регіональних галузей. Оскільки, кожен вчений ставить різну ціль перед собою, робиться це для більш поглибленого аналізу, який дозволяє дізнатись відповіді на поставлені питання.

Таблиця 1.2. – Показники економічного розвитку регіону, згруповані за векторами

Вектори	Показники
Потенціал	валовий регіональний продукт на одну особу, грн; обсяг іноземних інвестицій на одну особу, у.о; інвестиції в основний капітал на одну особу, грн.; експорт товарів та послуг в розрахунку на одну особу, дол. США; кількість малих підприємств на 10 тис. осіб населення, од; доходи місцевих бюджетів (без трансфертів) у розрахунку на од. населення; співвідношення обсягу виробництва промислової продукції до с/х, %; витрати на НДР, тис. грн.
Розвиток	темпи зростання (спадання) ВРП, у,% до поперед. року; індекс промислової продукції, % до поперед. року; індекс обсягу сільськогосподарського виробництва, % до попереднього року; індекс обсягу наданих послуг, %; коефіцієнт покриття експортом імпорту; індекс капітальних інвестицій, % до поперед. року; індекс прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), % до обсягу на початок року
Якість	частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції; продуктивність праці, (по основних галузях) тис. грн.; витрати на інновації до обсягу реалізованої продукції, %; витрати на виконання наукових досліджень і розробок, тис. грн.

Джерело: [7].

В даній таблиці знаходяться основні показники, які використовуються для оцінки рівня економічного розвитку певного регіону. За допомогою них можна також дізнатись про причини позитивних або ж негативних тенденцій в регіоні.

Показники поділені на три вектори, які по-своєму оцінюють розвиток. Потенціал націлений на оцінку можливостей регіону, тобто показники цього вектору можуть бути використані для оцінки кількості ресурсів, які можливо інвестувати для розвитку економіки та інших сфер. Розвиток порівнює теперішній рік з минулим і відображує рівень економічного розвитку. Якість показує ефективність використаних ресурсів та ситуацію з інноваціями.

Для кращого розуміння кожного вектора, нижче зображений рисунок 1.2.

Рисунок 1.2. Основні групи показників економічного розвитку регіону
(побудовано автором на основі [7])

Повертаючись до таблиці 1.2, потрібно розібратись, чим важливі показники всіх векторів.

Валовий регіональний продукт на одну особу вимірює економічну активність в вигляді кінцевих товарів і послуг на душу населення регіону.

Складається ВРП з тих самих компонентів, що і Внутрішній Валовий Продукт, але на нижчому рівні, тобто регіональному. Обсяг іноземних інвестицій на одну особу, відображає привабливість регіону в плані іноземних інвестицій. Інвестиції в основний капітал на одну особу, показує рівень зацікавленості регіону в розвитку основного капіталу. Експорт товарів та послуг в розрахунку на одну особу, кількість малих підприємств на 10 тис. осіб населення, ці два показники допоможуть оцінити економічну активність регіону.

Темп зростання або ж спадання ВРП є важливим показником, який порівнює поточний рік з минулим регіону і показує загальну картину економічного розвитку регіону у відсотках. Індекс промислової продукції, індекс обсягу сільськогосподарського виробництва, індекс обсягу наданих послуг – ці показники відображають зміну кінцевих товарів і послуг в різних секторах економіки. Коефіцієнт покриття експортом імпорту, дозволяє оцінити самодостатність регіону.

Можна зробити висновок, що показники ВРП є головними в оцінці самого розвитку і його потенціалу, а інші допомагають проаналізувати їх. Деталізація оцінки є важливим фактором в аналізі економічного розвитку, адже виявлення прихованих проблем і створення плану їх вирішення є важливою справою для розвитку регіону.

Продуктивність праці чудово відображає ефективність використання ресурсів в різних галузях. Частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі реалізованої промислової продукції в свою чергу свідчить про рівень технологічних змін. Витрати на виконання наукових досліджень і розробок показує рівень зацікавленості регіону в інноваціях. Інноваційність є ключовим фактором для підвищення ефективності та конкурентоспроможності регіону. Впровадження нових технологій, процесів та інших складових допоможе регіону легше адаптуватись до різких змін на ринку та залучати більшу кількість інвестицій.

1.3. Методи підвищення економічного розвитку.

Економічний розвиток регіону є важливим завданням любого державного уряду. Особливо важливо розуміти методи підвищення та уявлення, як їх правильно застосовувати на практиці. Для цього потрібно спочатку ознайомитись з популярними концепціями та методиками (табл. 1.3).

Концепції та методики, які наведені у таблиці 1.3, торкаються різних сфер і по-своєму даватимуть позитивний ефект на економічний розвиток, також вони мають свої нюанси, які теж потрібно знати та враховувати в майбутньому.

Таблиця 1.3. – Аналіз основних концепцій і методик підвищення економічного стану регіонів.

Концепція/ методика	Автор(и)	Основні ідеї
Кластерний підхід	Майкл Портер	Створення та розвиток кластерів-об'єднань підприємств, наукових установ та органів влади, що взаємодіють у споріднених галузях для підвищення конкурентоспроможності та інноваційності.
Теорія полюсів росту	Франсуа Перру	Концентрація економічної активності навколо полюсів росту (великих міст або промислових центрів), що стимулюють розвиток навколишніх територій через інвестиції та інновації.
Теорія залежності / світ-системи	Імануїл Валлерстайн, Андре Гундер Франк	Економічний розвиток периферійних регіонів залежить від більш розвинених центрів. Потрібно зменшити залежність від зовнішніх факторів та розвивати місцеві ресурси.
Теорія людського капіталу	Гарі Беккер, Теодор Шульц	Інвестиції у розвиток знань та навичок населення є ключовими для підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності регіональної економіки.
Інфраструктурний підхід	Джон Фрідман, Гері Хьюсон	Економічний розвиток залежить від наявності якісної інфраструктури: транспорт, зв'язок, енергетика. Інвестиції в інфраструктуру знижують витрати та підвищують економічну активність.
Екологічний підхід	Ґро Гарлем Брунтланн, Герман Дейлі	Економічне зростання має бути сталим і враховувати екологічні аспекти, щоб не виснажувати природні ресурси. Інвестиції в екологічно чисті технології сприяють довготривалому розвитку.

Примітка. Джерело [9].

Кластерний підхід передбачає собою створення взаємопов'язаних формувань, в наслідок чого відбувається масштабування виробництва, яке

позитивно впливатиме на кількість робочих місць та внутрішню логістику. Важливо зазначити, що такий підхід легко втрачає свою ефективність через високий рівень корупції, тому що корумповані органи влади можуть підривати діяльність окремих підприємств, внаслідок чого ефективність кластера буде знижуватись.

Теорія полюсів росту передбачає, що концентрація економічної активності в одному місці буде стимулювати розвиток навколишніх територій. Виходячи з цього, можна сказати, що сенс самої теорії в тому, що висока економічна активність є привабливою для інвесторів, тому привернувши їх увагу, вони будуть інвестувати в потенційно успішні проекти в регіоні.

«Теорія залежності стверджує, що розвинені країни підтримують експлуататорські відносини з країнами, що розвиваються, що призводить до циклу залежності. Це означає, що країни, що розвиваються, покладаються на розвинені країни в питаннях необхідних ресурсів, технологій та фінансових інвестицій, обмежуючи власний потенціал зростання. В результаті їхні економіки стають структурно залежними від зовнішніх сил, замість того, щоб сприяти незалежному розвитку» [9]. Цю теорію можна інтерпретувати й на прикладі регіонів, тому завдяки зниженню залежності регіони будуть розвиватись завдяки своєму потенціалу, а не через нерівномірні зв'язки.

Теорію людського капіталу можна вважати основою для розвитку будь-якого регіону, адже розвинуте населення несе велику користь своєю активністю. Для прикладу, велика кількість науковців зможе генерувати багато ідей, які будуть позитивно впливати на економічний та соціальний розвиток регіону. А інтелектуально розвинуті працівники зможуть виготовляти ефективніше складні продукти, що позитивно вплине на різноманіття товарів.

Інфраструктурний підхід також можна вважати основою розвитку регіону. Інфраструктура в першу чергу створює основні структури, які необхідні для нормального життя і роботи без яких розвиток регіону надто ускладнений.

Екологічний підхід є важливим в довгостроковому форматі, тому що потрібно слідкувати та доглядати за природою і довкіллям свого регіону.

Завдяки цьому підходу, ризик екологічних катастроф є мінімальним, також здоров'я населення буде покращуватись, а при особливій увазі до екології, довкілля стане привабливим для туристів та нових мешканців регіону.

Можна дійти до висновку, що розвиваючи лише людський капітал, інфраструктуру та умови для ведення бізнесу, можна досягти великих успіхів в соціально-економічному плані. Але потрібно й не забувати про інші методики й концепції, які можна буде застосувати в окремому випадку, що також позитивно вплине на регіон.

В сучасному світі інновації відіграють важливу роль. На прикладі багатьох розвинутих країн, можна зрозуміти, що нововведення в різних сферах надто позитивно впливають на розвиток регіонів та країни в цілому.

«Інновації – це активні дії та розвиток можливостей для зростання, а не стояння на місці або збереження статус-кво» [10].

Також потрібно розуміти складові інновацій (рис 1.3)

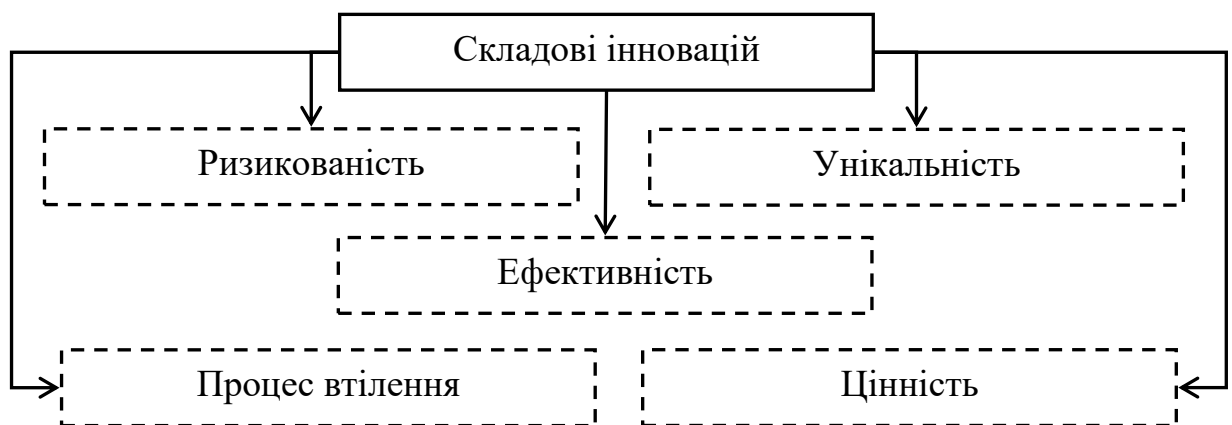

Рисунок 1.3. Основні складові інновацій
(побудовано автором на основі [10, 11])

Виходячи з цього рисунку, можна зробити висновок, що щось нове це не завжди добре, інновація може бути ефективною й унікальною, але з високим рівнем ризику, що далеко не всім зможе підійти. Тому інновація повинна бути не лише чимось новим, а й корисним і практичним.

Для економічного розвитку регіонів інновації потрібно розглядати не лише

в контексті підприємств, хоча їхня участь також дуже важлива. Повертаючись до таблиці 1.3, людський капітал і інфраструктура мають вагомий вплив на економічний розвиток регіонів, тому інновації в цих сферах є необхідними. Особливо це важливо в наш час, коли в Україні триває війна. Велика кількість дітей зі східних регіонів немає можливості відвідувати школи з різних причин, тому ефективність навчання знижується. З інноваційних рішень цієї проблеми, була проведена цифровізація та утворення дистанційного навчання, що допомогло покращити ситуацію. Також була створена Дія.Освіта, яка пропонує велику кількість курсів різних напрямків навчання для громадян.

Повертаючись до підприємств, які є основою економічного розвитку будь-якого регіону, потрібно також зосередити увагу на інноваціях, які допомагають не лише збільшити конкурентоспроможність, а й вийти на зовсім новий рівень продуктивності праці. Загалом, інновації на підприємствах спрямовані в більшості на оптимізацію витрат, створення нової продукції або розширення виробництва за допомогою нових технологій. Для прикладу, агрокомпанія Kernel, яка є потужним виробником соняшникової олії в Україні, активно використовує дрони, штучний інтелект та RTK-сигнали, ці технології не тільки зменшують кількість витрат, а й підвищують якість самої продукції [12].

Розуміючи важливість інновацій на підприємствах, потрібно знати, як можливо сприяти їхньому розвитку і що їх стримує (табл 1.4).

Таблиця 1.4 розділена на дві основні групи: зовнішні та внутрішні чинники. Зовнішні не є контрольовані підприємством, тому інтерес держави або місцевих органів, щоб стимулювати інноваційну діяльність також важливий. При складеній роботі держави з бізнесом, підприємства зможуть досягати величезного прогресу, що в свою чергу буде корисно, як і державі, так і підприємцям.

Загалом, можна зробити висновок, що науковий ресурс є дуже цінним, тому потрібно заохочувати населення до наукової діяльності в всіх сферах, внаслідок чого збільшиться кількість досліджень, які можуть бути корисними для всіх.

Таблиця 1.4. – Чинники, що сприяють або стримують інноваційний розвиток підприємств

Зовнішні чинники	СПРИЯЮТЬ ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКОВІ	СПРИЯЮТЬ ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКОВІ	Внутрішні чинники
	Розвиток конкуренції наукоємних товарів.	Наявність резервів фінансових та матеріально-технічних заходів.	
	Збереження науково-технічного потенціалу та державна підтримка інноваційної діяльності.	Сприятливість до змін, нововведень, суспільне визнання, можливість самореалізації.	
	Міжнародна науково-технічна корпорація. Розвиток інноваційної інфраструктури.	Збереження науково-технічного потенціалу.	
	Законодавчі заходи, що заохочують інноваційну діяльність, забезпечують охорону об'єктів інтелектуальної власності.	Розвиток умов творчої праці, матеріальні стимули.	
	СТРИМУЮТЬ ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК	СТРИМУЮТЬ ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК	
	Недостатня кількість та різноманітність джерел фінансування.	Слабкість матеріально-технічної та наукової бази.	
	Ускладнення науково-дослідних розробок.	Недостатня орієнтація організаційних структур на інноваційну діяльність.	
	Низький науково-інноваційний потенціал держави.	Опір змінам, під час впровадження інновацій та нововведень.	
	Недостатність міжнародного науковотехнічного співробітництва.	Орієнтація на усталені ринки, на короткострокову окупність.	
	Недосконалість законодавчої бази з питань інноваційної діяльності.	Відсутність матеріальних стимулів та умов творчої праці.	
	Відплив наукових кадрів.	Домінування інтересів існуючого виробництва.	
	Відсутність повноцінної інформаційної бази щодо інноваційних проєктів.	Низький рівень аналітичноінформаційної бази підприємства.	

Примітка. Джерело [11].

Отже, інноваційна діяльність є важливим фактором для економічного та соціального розвитку регіону. Вона охоплює всі сфери життя і допомагає адаптуватись до важких світових подій. Тому потрібно розвивати державну науку на постійній основі, щоб людство отримувала все більше нових благ.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ І ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Населення, освіта та ринок праці Волинської області

Історія Волинської області є довгою і цікавою, заходить на заході України та межує з Польщею і Білоруссю. Луцьк – адміністративний центр Волинської області. Територія області становить 20144 км² і посідає 19 місце в рейтингу по площі регіонів України, населення регіону понад 1 мільйону [14,15].

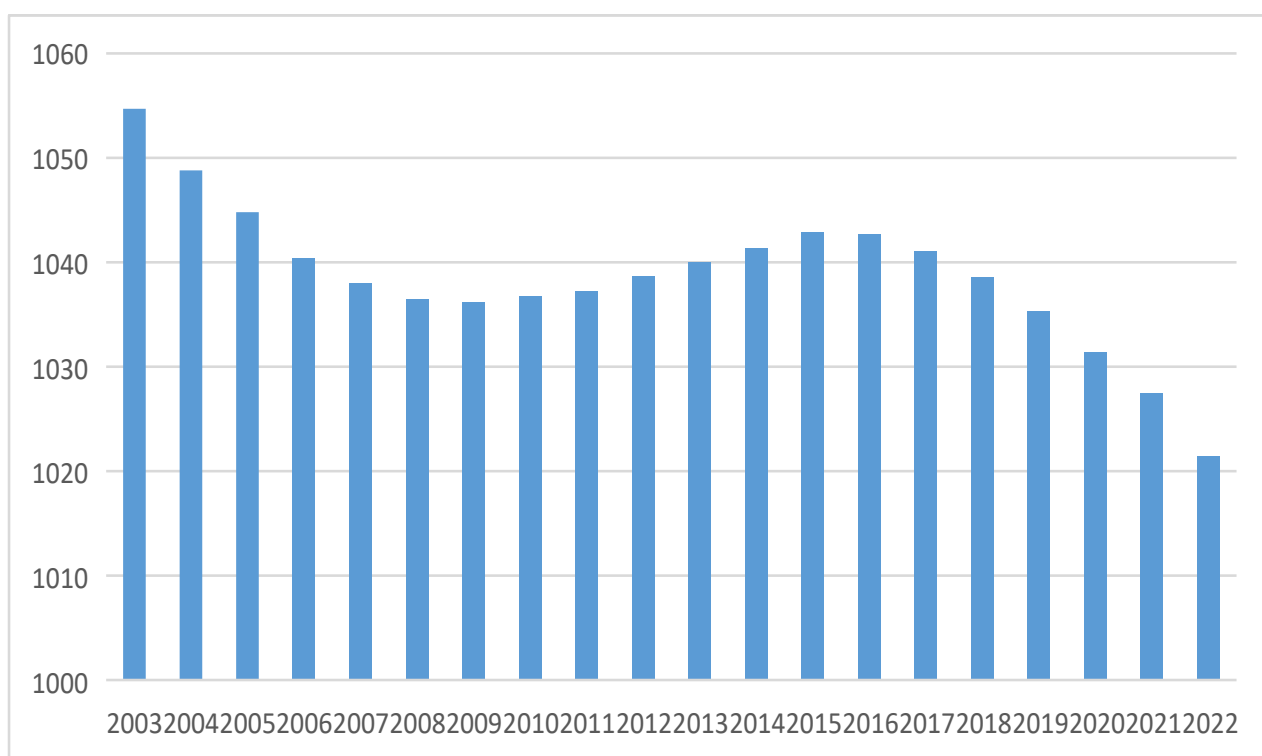

Рисунок 2.1. – Динаміка чисельності населення (тис.) в Волинській обл. з 2003 по 2022 рр. (джерело [14])

Населення є ключовим стержнем економіки будь-якого регіону, тому людський ресурс є надважливим і кожна влада повинна ставити перед собою

ціль покращувати умови та добробут для свого народу. За 18 років, населення Волині зменшилось на 33,3 тисяч. Це є негативною тенденцією і майбутньому може стати критичною і як наслідок, Волинь з кожним роком буде відчувати все більший дефіцит працездатного населення, що в свою чергу погано впливатиме на обсяг продукції. Причиною такої демографії є низька народжуваність, висока смертність та міграція [14].

Якщо ж оцінювати рівень урбанізації, то станом на 2024 рік він становить понад 40,8 відсотка [17]. Порівнюючи з минулими роками, рівень урбанізації різко знизився, однією з ключових причин цього є міграція через війну (рис. 2.2).

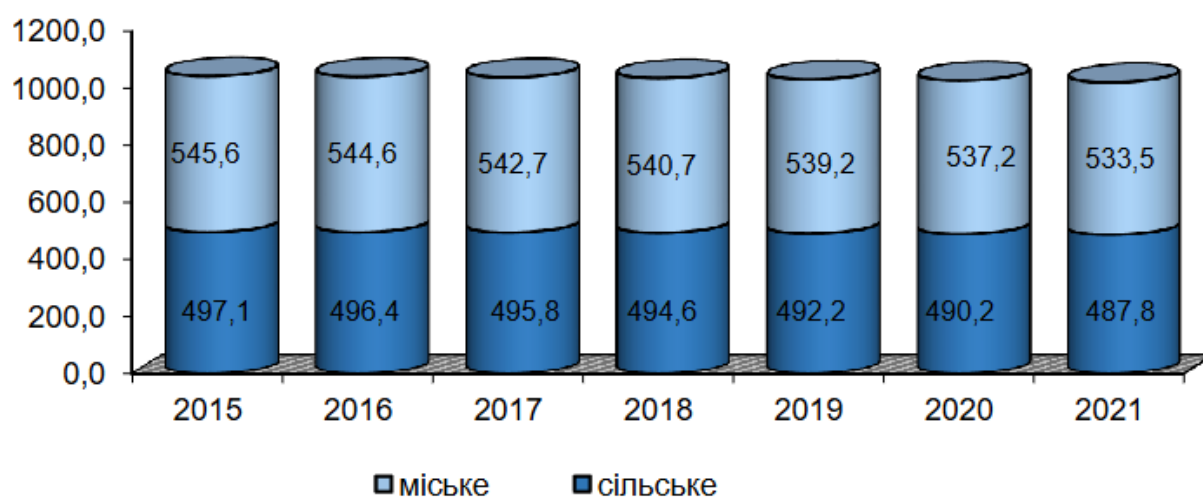

Рисунок 2.2. – Динаміка чисельності наявного населення.

(джерело [16])

Низький рівень урбанізації свідчить про те, що більшість людей живе в селах. Так, як масштабні підприємства зосереджені навколо міст, в них буде менша вибірка навколо потенційних працівників. Висока урбанізація в загальному корисна для економіки області, висока концентрація робочої сили добре стимулює розвиток бізнесу.

Ситуація з демографією на Волині поки не є критичною, але надалі потрібно акцентувати особливу увагу на ній і збільшувати кількість населення,

що в свою чергу буде підіймати економіку та кількість інвестицій.

Оскільки людський ресурс є основою будь-якої економіки, цей ресурс потрібно розвивати та навчати. Висококваліфікована робоча сила набагато ефективніша та продуктивніша чим звичайна, також розвинутість населення є ваговим орієнтиром для потенційних інвесторів.

«Освіта є основою можливостей – як для окремих осіб, які набувають цінних знань і навичок, так і для суспільства, оскільки майбутні покоління розширюють межі інновацій та продуктивності» [24].

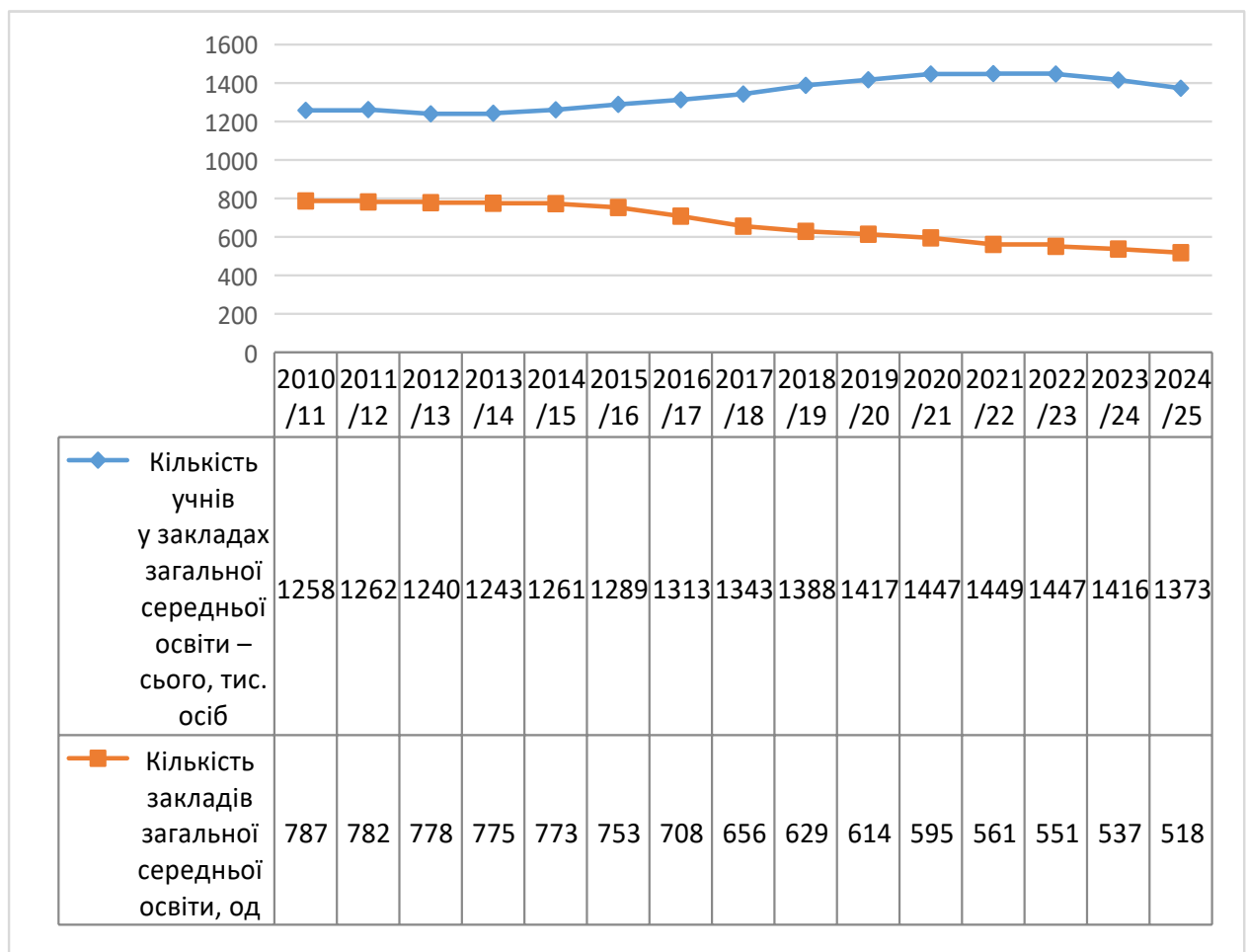

Рисунок 2.3. – Динаміка кількості учнів (тис. осіб) та загальноосвітніх шкіл (од.) в Волинській обл. з 2010 по 2024 рр.

(джерело [14])

На рисунку 2.3, зображена динаміка, яка допоможе проаналізувати

ситуацію з освітою у Волинській області. Дивлячись на рисунок, можна побачити, що кількість шкіл за 14 років зменшилась приблизно на 34,2 %, а за останній рік приблизно на 3,5 %. Тим часом кількість учнів за 14 років виросла приблизно на 9,1%, але останні 3 роки ця кількість почала зменшуватись. Як висновок, можна сказати, що дітям тепер складніше добиратись до своїх шкіл і в майбутньому, якщо така тенденція буде зберігатись, почнеться переповнення класів, тобто у 2010 році на одну школу припадало 1,6 тисяч учнів, а у 2024 році 2,65 тисяч учнів. Таку кількість учнів на одну школу важче навчати, особливо коли кількість вчителів також постійно зменшується, тому якість освіти скоріш за все також знизилась у загальноосвітніх школах Волинської області.

Розібравшись з демографією та освітою, наступним ділом потрібно звернути увагу на ринок праці, який є важливою складовою економіки, оскільки він визначає не лише рівень зайнятості та доходів, а й ефективність в використанні трудових ресурсів та розвиток бізнесу.

У 2022 році Україна показувала признаки відновлення після пандемії Covid-19. З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну, економіка країни знову впала у кризу та відчула великі втрати. Багато підприємств були закриті або зруйновані внаслідок ракетних атак на критичну та цивільну інфраструктуру.

Декілька перших місяців ринок праці був фактично мертвим. Масова еміграція українського народу в західні регіони або ж в країни Європи призвела до збільшення дефіциту робочої сили, який був відчутний ще до війни. Також велика кількість працездатного чоловічого населення пішла з ринку праці на захист батьківщини.

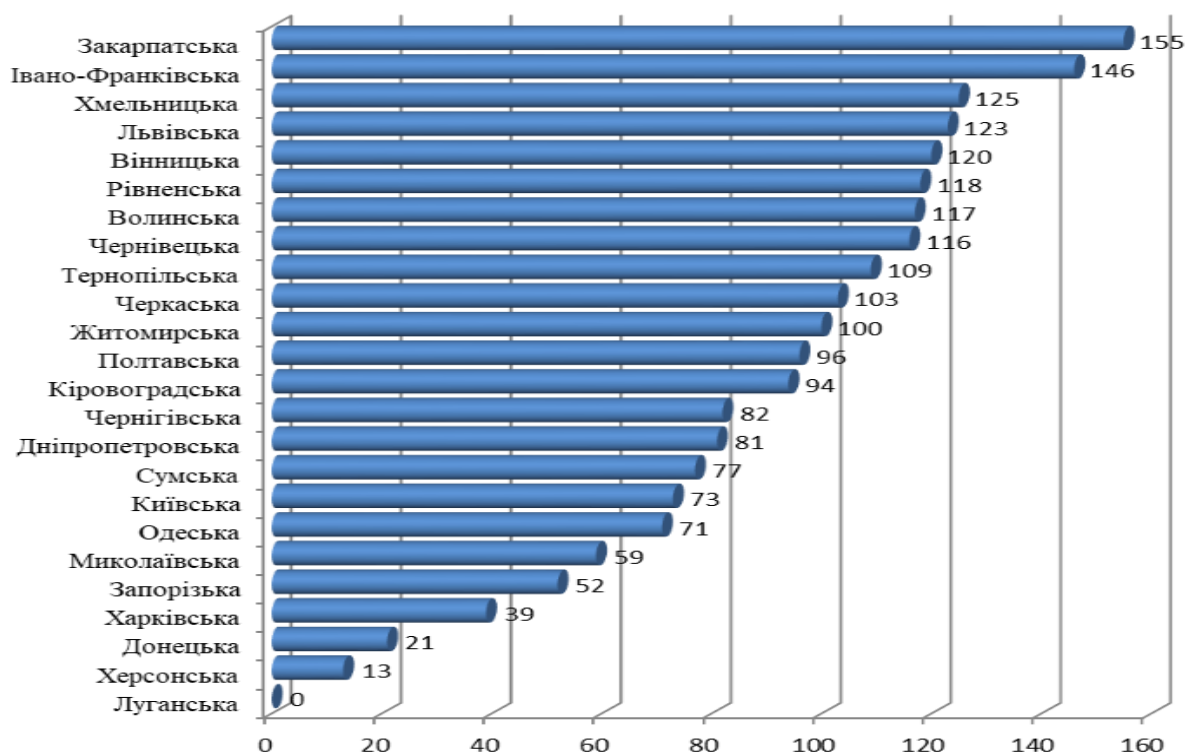

Рисунок 2.4. – Відновлення регіональних ринків праці України за кількістю вакансій (січень 2024 р. до лютого 2022 р.), %
(джерело [20])

Як показує статистика (рис 2.4), через деякий час у підприємств вийшло адаптуватись до теперішніх реалій та кількість вакансій на ринку праці зростає, але навіть враховуючи те, що багато українців повернулись в Україну або мігрували в безпечні регіони й готові знову працювати, дефіцит робочої сили все ще не малий. Також окремі підприємства показують неймовірні результати, збільшуючи кількість вакантних місць та залучаючи більше працівників на своє виробництво.

Волинська область увійшла в десятку з тих, кому вдалося повністю відновити ринок праці на момент 2024 року. Зараз, якщо орієнтуватись на адміністративний центр, тобто Луцьк, кількість вакансій за 3 роки зростає на 125% (рис 2.5).

Рисунок 2.5. – Динаміка кількості вакансій у Луцьку за останні 3 роки, %
(джерело [21])

Кількість вакансій добре відображають стан на підприємствах, якщо вони постійно збільшуються, це говорить про те, що і підприємства активно розвиваються та збільшують кількість робочих місць. Також популярний сайт з вакансіями Work.ua збирає дані про середню зарплату в адміністративних центрах регіонів. Тому важливо було б звернути увагу й на це, тому що рівень заробітних плат теж відображає рівень економічного розвитку.

Рисунок 2.6. – Динаміка середньої зарплати у Луцьку за останні 3 роки, %
(джерело [21])

Дивлячись на рисунок 2.6, можна побачити, що зарплата постійно зростає, це може свідчити про те, що відчутна інфляція змушує підприємців на фоні дефіциту робочої сили підіймати зарплати (рис 2.7).

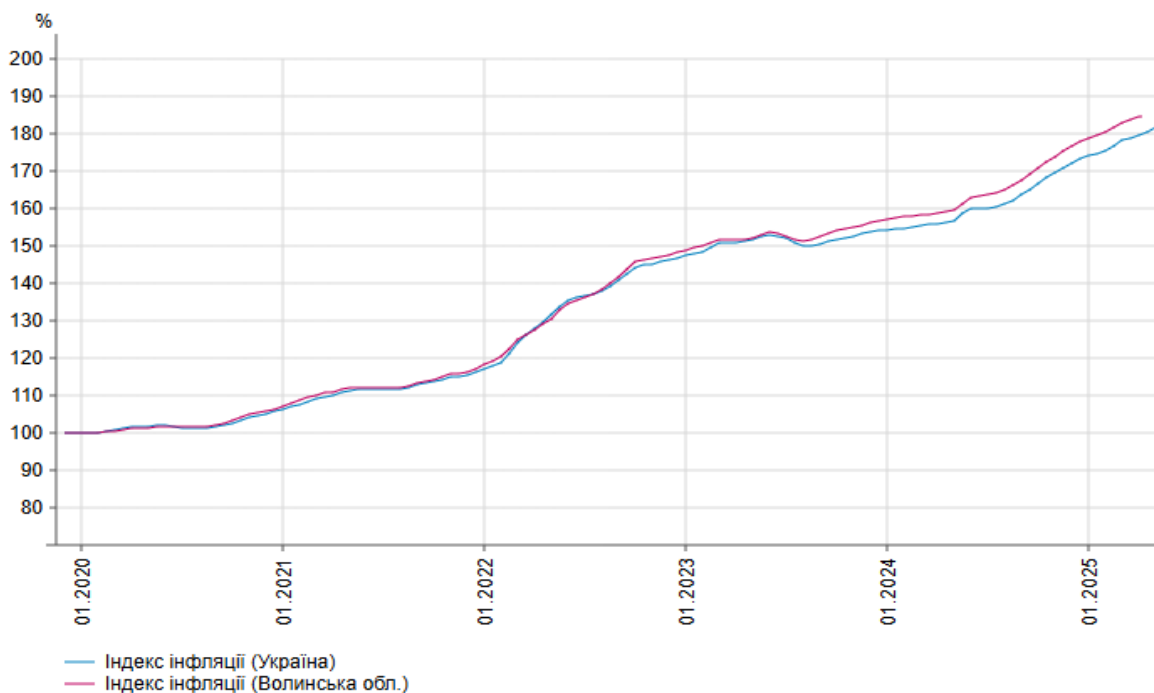

Рисунок 2.7. – Динаміка індексу інфляції в Україні та Волинській області, %
(джерело [22])

Протягом 5 років, індекс інфляції виріс на 181,8%, тому можна впевнено сказати, що постійне збільшення зарплат напряму пов'язано з інфляцією.

Отже, Волинська область змогла відновити свій ринок праці з початку повномасштабної війни та судячи по статистиці, він й на далі розвивається. Але графік кількості вакансій не є стабільним, через різні події, які відбувались протягом 3 років. Зарплати ж навпаки стабільно збільшуються, але через конкретні причини.

2.2. Аналіз економічних показників Волинської області

ВРП є основним орієнтиром в економічному розвитку регіону (рис 2.2). Через те, що відкритої статистики по 2024 рік немає, потрібно орієнтуватись на дані минулих років. В порівнянні з 2004 роком, ВРП станом на 2021 виріс майже у 20 разів, а в порівнянні з 2020 роком збільшився приблизно на 16%. (рис 2.8).

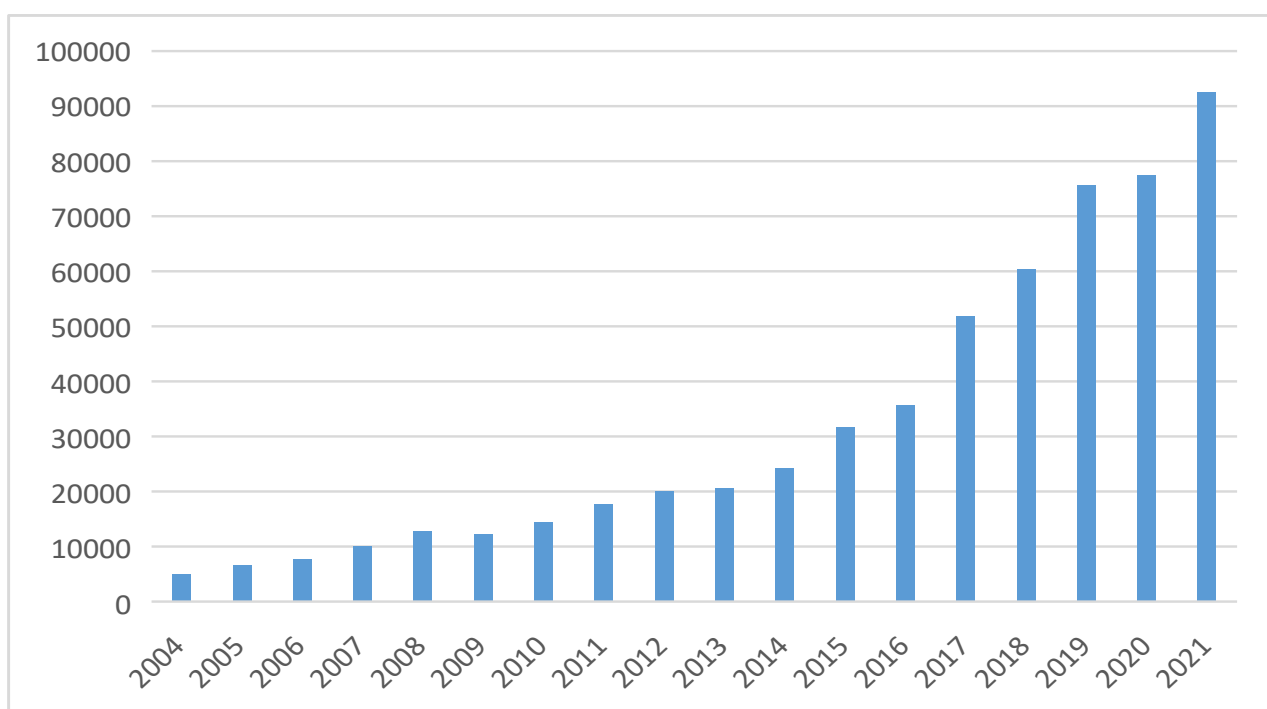

Рисунок 2.8. – Динаміка Валового регіонального продукту Волинської обл. з 2004 по 2021 рр., млн дол. США
(побудовано автором на основі [14])

Дивлячись на позитивну тенденцію ВРП, потрібно звернути увагу на його частку по відношенню всіх регіонів України, яка складає на момент 2021 року 1,7 відсотків. Якщо порівнювати з 2020 роком, то частка ВРП зменшилась на 0,1 відсотка.

Порівнюючи з іншими областями, Волинська посідає 18 місце серед інших 24. Для того, щоб в майбутньому посісти вище місце, потрібно зосередити увагу на ключових галузях економіки та постійно їх розвивати. Підтримка

місцевих органів у вигляді інвестицій є важливою складовою для розвитку ВРП. Також важливо не забувати й про інші галузі, які мають високий потенціал.

Рисунок 2.9. – Динаміка частки валового регіонального продукту Волинської області з 2004 по 2021 рр.
(побудовано автором на основі [14])

Маючи дані про експорт та імпорт за останні роки, було б доцільно проаналізувати їх тенденцію (рис. 2.10). Аналізуючи рисунок 2.10, ми бачимо, що експорт у 2024 році виріс на 39 %, імпорт в свою чергу зменшився на 8,1 %.

Важливо зазначити, що рівень експорту став більшим, чим у довоєнні часи. Це говорить про те, що органи місцевої влади та підприємці, попри війну, й на далі збільшують виробництво.

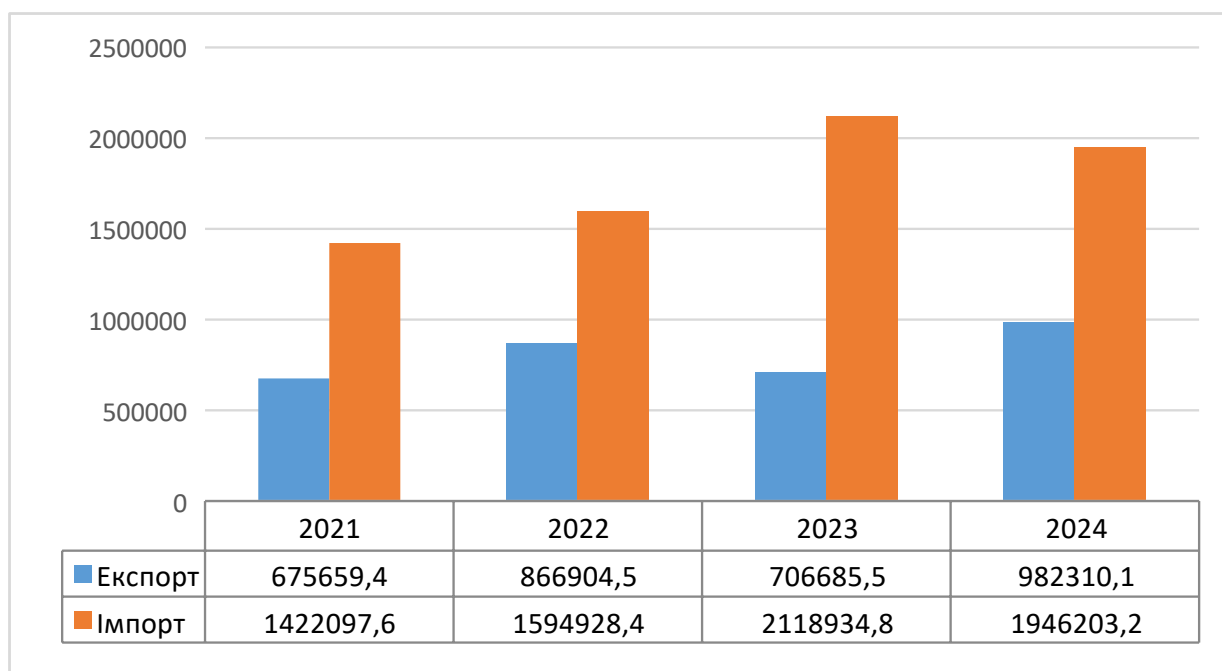

Рисунок 2.10. – Динаміка імпорту та експорту, тис. дол. Волинської обл. з 2021 по 2024 рр., млн дол. США
(побудовано автором на основі [14])

Щоб визначити ключові галузі економіки, достатньо подивитись на експорт за останній рік, який наведений в додатку у таблиці А.1.

Лідерами експорту у 2024 році стали:

- 1) продукти рослинного походження, 31,7 %;
- 2) машини, обладнання та механізми, 24,1 %;
- 3) деревина і вироби з деревини, 18,5 %;

Експорт машин, обладнання та механізмів збільшився майже у 5 разів в порівнянні з 2023 роком. Виходячи з цих даних, можна зробити висновок, що на Волині головні сектори – це сільське, лісове господарство та машинобудування.

Серед лідерів імпорту:

- 1) засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби, 33 %;
- 2) мінеральні продукти, 29,8 %;
- 3) машини, обладнання та механізми, 12,7 %;

Такий високий відсоток мінеральних продуктів пояснюється тим, що в

регіоні мала кількість мінералів, а видобуток не є великим, судячи по статистиці.

Головною країною-імпортером Волинської продукції у 2024 році стала Німеччина, куди Волинь експортувала товару на 328989,4 тис. дол., що становить 33,5 % від загального обсягу.

Обсяг реалізованої продукції також є складовою ВРП, яку потрібно проаналізувати (табл. 2.1).

Таблиця 2.1. – Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання Волинської обл. у 2010-2023 роках

Рік	Усього, тис.грн	Підприємства, тис.грн	Фізичні особи-підприємці, тис.грн
2010	42714063,1	37912026,0	4802037,1
2011	42322223,9	37706140,4	4616083,5
2012	57712072,5	52334595,5	5377477,0
2013	62540208,2	56305542,6	6234665,6
2014	68564709,3	61422606,4	7142102,9
2015	93409721,3	83724711,1	9685010,2
2016	116585318,8	104722664,9	11862653,9
2017	165999195,9	151572119,3	14427076,6
2018	190544709,8	172898020,0	17646689,8
2019	206721230,7	187582552,8	19138677,9
2020	199962825,7	178508652,8	21454172,9
2021	269012909,2	238567740,0	30445169,2
2022	267377013,4	263097460,5	4279552,9
2023	295123421,0	289303828,2	5819592,8

Примітка. Джерело [14].

Як висновок, Волинська область за останні роки сильно розвинула виробництво машин, обладнання та механізмів, надалі підтримує розвиток ключових галузей та у 2024 році помітно зменшила імпорт, що вказує на можливу майбутню тенденцію усунення імпортозалежності та збільшення капіталу, який буде доречно постійно інвестувати для економічного розвитку області. Дивлячись на таблицю 2.1, можна побачити, що загальна тенденція обсягу реалізованої продукції була позитивною до 2022 року, фізичні особи-

підприємці в порівнянні з минулим роком, тобто 2021, реалізували у 7,1 рази менше кінцевої продукції в гривнях. Незважаючи на це, загальний обсяг реалізованої продукції у 2023 році виріс приблизно на 10,4 %.

Про відновлення Волинської економіки з початку повномасштабної війни, також свідчать дані з таблиці В.1 у додатках. У 2023 році кількість працюючих підприємств на території Волині становила 5975 одиниць. Ця кількість у порівнянні з 2022 роком більша приблизно на 14,9 %.

Оскільки капітальні інвестиції стимулюють розвиток економіки та напряду впливають на показник валового регіонального продукту, його потрібно також проаналізувати. Він відображає вкладення в основні засоби виробництва, які є фундаментом для збільшення виробництва. На рисунку 2.11, відображені капітальні інвестиції в Волинській області в період з 2021 по 2024 рік. Дивлячись на рисунок, можна побачити чітку динаміку збільшення інвестицій, це говорить про те, що Волинь активно інвестує у своє виробництво і розширює його. У 2024 році сума капітальних інвестицій становила 28146614 тис. грн, що більше приблизно на 63.2 % в порівнянні з 2023 роком.

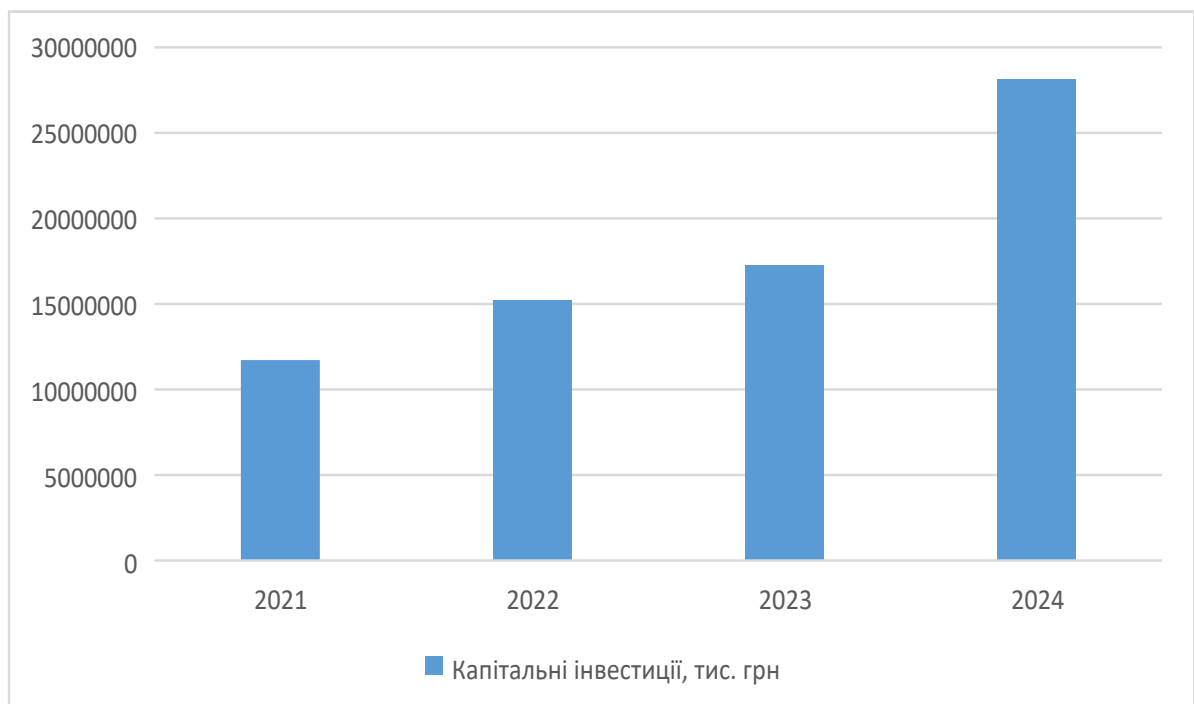

Рисунок 2.11. Динаміка капітальних інвестицій у Волинській області
(побудовано автором на основі [14])

Говорячи про інвестиції в Волинській області, також варто пригадати про індустріальні парки, потенціал яких оцінюють величезним і активно інвестують в такі проєкти. «Потенціал індустріальних парків – величезний. У Нововолинську в перспективі це – понад 100 мільйонів євро прямих інвестицій» [18].

Доречно було б також проаналізувати ключові для Волинської області галузі економіки. В таблиці 2.2, зображений індекс сільськогосподарської продукції, який описує приріст або ж зменшення обсягу виробленої продукції за рік.

Таблиця 2.2. Індекс сільськогосподарської продукції Волинської обл. у 2010-2023 роках

Рік	Господарства усіх категорій		
	продукція сільського господарства, %	з неї	
		продукція рослинництва, %	продукція тваринництва, %
2010	102	102	102,8
2011	109,3	109,3	116,4
2012	107,5	107,5	108,8
2013	102,1	102,1	100,1
2014	106,5	106,5	108,7
2015	95,2	95,2	95,8
2016	101,8	101,8	103,1
2017	105	105	108,8
2018	103,2	103,2	106,3
2019	101,2	101,2	102,7
2020	100,6	100,6	101,6
2021	102,8	102,8	105,2
2022	96,7	96,7	98,6
2023	100,1	100,1	101,2
2024	103,3	103,3	101,9

Примітка. Джерело [14].

Дивлячись на таблицю 2.2, можна побачити різкий спад індексу у 2022 році, що пов'язано з повномасштабною війною в Україні. Також помітно, що ці спади, коли індекс був менше ніж 100 % були лише двічі за 14 років, що вказує

на певну стабільність в розвитку сільськогосподарства. Також з моменту початку повномасштабної війни, на наступний рік, тобто 2023, кількість продукції в загальному зростає на 0,1 %, а продукція тваринництва на 1,2%. Така швидка адаптація пов'язана з підтримкою держави. «За 2023 рік волинські аграрії залучили 55,2 млн грн державних та грантових коштів, що дало змогу створити 180 нових робочих місць» [25].

У 2024 році індекс становить 103,3%, такий результат, судячи по таблиці був найкращим з моменту 2017 року, що ще раз вказує на хорошу адаптацію в умовах війни.

На рисунку 2.12, зображена динаміка заготівля деревини в Волинській області, що описує промислову активність в цій галузі за останні роки.

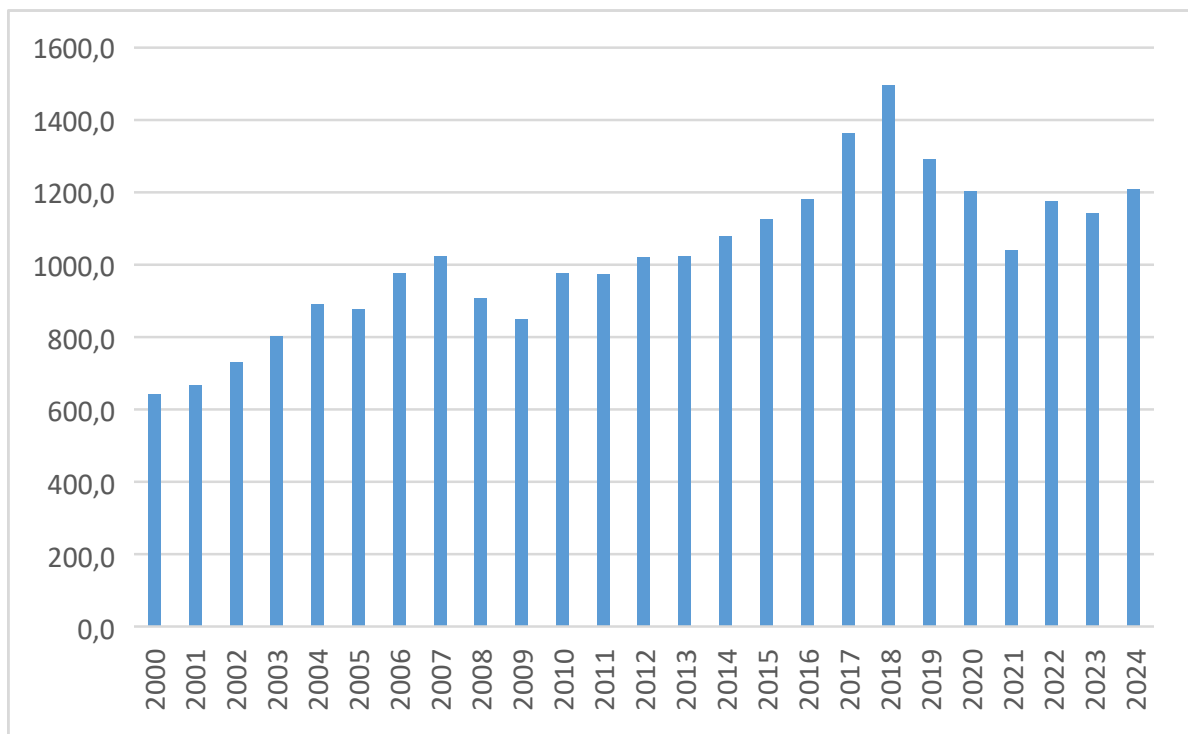

Рисунок 2.12. – Динаміка заготівлі деревини за видами лісової продукції у Волинській обл., тис. м³, 2010-2024 рр.
(побудовано автором на основі [22])

На рисунку 2.12, чітко відображено, як протягом 14 років об'єми постійно зростали та в один момент різко спадали, після чого знову підіймалися, що

вказує на дуже швидку адаптацію лісового господарства до серйозних подій в світі. У 2022 році, попри війну, було заготовлено 1177,1 тис. м³ деревени, що приблизно на 13,2 % більше чим у 2021 році. Рекордні об'єми були у 2018 році та становили 1496,6 тис. м³, але через початок пандемії Covid-19 це число продовжувало знижуватись до 2022 року.

2.3. Наукова сфера Волинської області

Наука відіграє ключову роль для економіки в наш час, постійні дослідження і новітні технології стимулюють активний розвиток всіх сфер життя. Волинський уряд також це розуміє і в своїй стратегії розвитку Волинської області наголошував на розвитку інноваційної економіки [16].

«Основою такої економіки є новітні технології. Від інших видів економік її відрізняє те, що основну частину прибутку створює інтелект учених, новаторів, розвиток інформаційної сфери, а не просте матеріальне виробництво, характерне для індустріальної економіки або висока концентрація фінансів, властива для капіталу» [16].

Виходячи з вище сказаного, така модель буде орієнтована на знання, що буде корисно для розробки та впровадження новітніх технологій в різних сферах життя. Як результат, економіка буде зростати, як і добробут населення.

Для аналізу наукової діяльності Волинської області, потрібно звернутись до статистичних даних. Статистика кількості вчених, починаючи з 2010 року, яка була задіяна в дослідженнях відображена на рисунку 2.8. За 14 років кількість заяданих вчених зменшилась приблизно в 3,1 рази. Таке суттєве скорочення говорить лише про те, що наукова діяльність Волинської області сильно деградувала і потрібно негайно приймати серйозні рішення. З ймовірних причин можна назвати недостатнє фінансування, війна, міграція та слабка підтримка з боку держави.

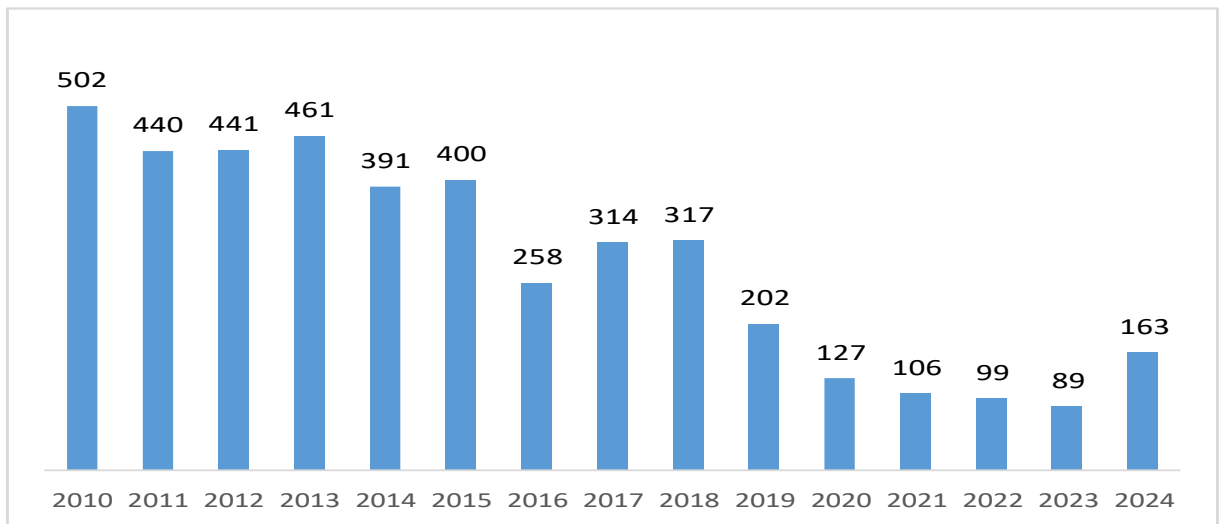

Рисунок 2.13. – Динаміка кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок Волинської обл. з 2010 по 2024 рр.

(побудовано автором на основі [14])

Про проблеми з фінансуванням часто говорять й самі науковці по всій країні. Вони постійно вказують на важливість певних досліджень, але без грошей ці проекти закриваються. Проблеми з міграцією також присутні, багато науковців обирають їхати в країни Європи, де їхня діяльність набагато більше цінується в плані грошей. Тому для вирішення проблем з кількістю наукових кадрів потрібно мотивувати і заохочувати все більше людей обирати науковий шлях.

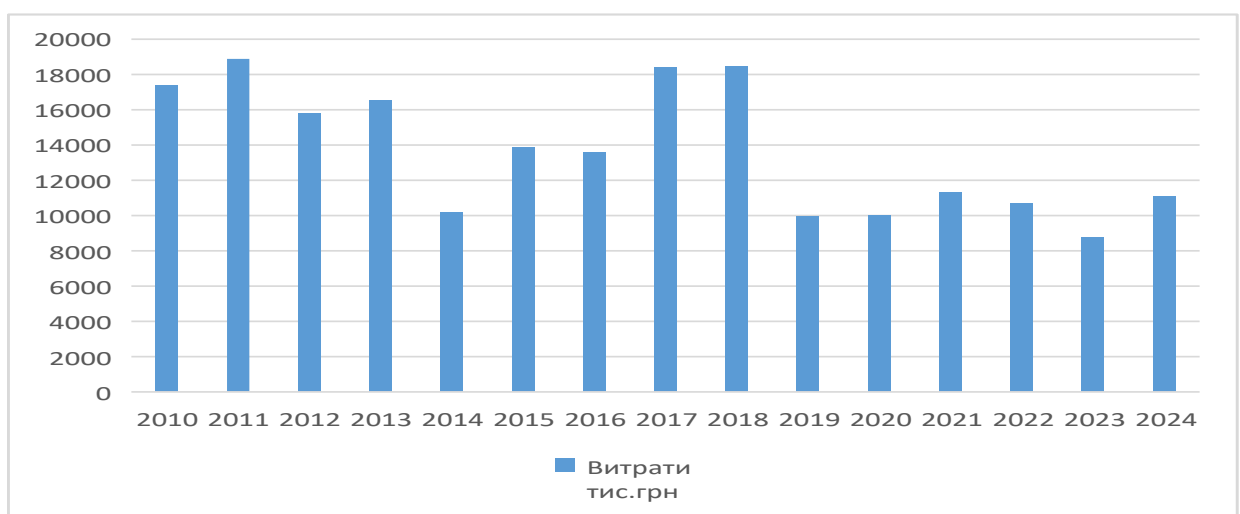

Рисунок 2.14. – Витрати на дослідження у Волинській області за 2010-2024рр.

(побудовано автором на основі [14])

Аналізуючи рисунок 2.14, можна зробити висновок, що чіткої тенденції в витратах немає, також з 2018 року розмір витрат різко зменшився, що говорить про сильне скорочення фінансування. Такі дії несуть серйозні наслідки в науковій діяльності та дивлячись на рисунок, можна побачити, що з 2018 року відбувався масштабний вплив кадрів, як наслідок Волинь потребує реального відновлення та розвитку наукової сфери, оскільки це надзвичайно важливий ресурс для розвитку регіону в всіх аспектах.

«Коли ми оглядаємося на історію людства, то бачимо, що більшість наших великих колективних досягнень базуються на довгострокових наукових дослідженнях. Якщо ми хочемо залишити процвітаюче майбутнє для наступних поколінь, науку слід постійно підтримувати, шанувати та інвестувати в неї, а не відкидати, підривати та атакувати» [23].

Говорити про інновації складно, тому що відкритої статистики за останні роки немає, але виходячи з інформації нових, можна зробити висновок, що Волинь планує активно розвивати та підтримувати інноваційні проекти та компанії за допомогою міжнародних партнерів.

Таким чином стартап проекти зможуть отримувати необхідну підтримку і в майбутньому, розвиваючи свій потенціал, підіймати економіку Волинської області.

2.4. SWOT-аналіз економічного розвитку Волині

Після вище написаного, можна провести SWOT-аналіз, який передбачає виділення сильних та слабких сторін, також можливостей і загроз для економічного розвитку Волинської області.

Користь SWOT-аналізу полягає в об'єктивному підході та виділенню всіх ключових плюсів та мінусів області, що допоможе в майбутньому створити або удосконалити стратегію розвитку. Оскільки, не вся статистична інформація відкрита, аналіз буде проводитись суто з інформації, яка знаходиться в 2

розділі.

В таблиці 2.3 наведені слабкі та сильні сторони в контексті економічного розвитку Волинської області за думкою автора.

Таблиця 2.3. SWOT-аналіз економічного розвитку Волинської області

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Географічне положення, кордони з 2 країнами; 2. Природні ресурси; 3. Розвиток сільського господарства, лісгосподарства та швидкий розвиток машинобудування; 4. Швидка адаптація підприємств до складних ситуацій (Covid-19, повномасштабна війна); 5. Розвиток зовнішньої торгівлі, пошук нових країн-імпортерів; 6. Розвиток інноваційної сфери, підтримка стартапів; 7. Ринок праці;	1. Демографія, з можливим майбутнім ускладненням; 2. Зниження рівня урбанізації; 3. Занепад наукової сфери; 4. Імпортозалежність та залежність від мінеральних ресурсів; 5. Падіння якості освіти через закриття шкіл та зменшення кількості вчителів;
Можливості	Загрози
1. Постійне покращення умов для ведення бізнесу; 2. Інвестиції в науку, збільшення наукових кадрів; 3. Надалі розвивати нові галузі економіки; 4. Заохочувати іноземні інвестиції, розумне їх використання; 5. Збільшення кількості програм для підтримки малого та середнього бізнесу; 6. Розвиток інфраструктури; 7. Цифровізація;	1. Можлива агресія зі сторони Росії; 2. Масова міграція через ситуацію в країні 3. Ускладнення в демографії; 4. Подальша економічна криза в Україні; 5. Повільний розвиток бізнесу;

Примітка. Побудовано автором.

Географічне положення надає області великий потенціал, тому що прикордонне розташування з країною Європейського Союзу створює можливість експорту з мінімальними витратами на логістику. Природні ресурси, на території Волинської області знаходиться велика кількість чорнозему, на якому вирощуються зернові культури, також є не мало лісів, які так само використовуються для вироблення продукції. Розвиток зовнішньої торгівлі, аналізуючи географічну структуру зовнішньої торгівлі, було помітно,

як останні роки Волинь активно починає експортувати свій товар в різні країни. Ринок праці, Волинь швидко його відновила з початку повномасштабної війни і зараз, судячи по статистиці з відкритих джерел, вій й на далі розвивається.

Демографія, велику кількість років населення Волині зменшувалось, така тенденція є небезпечною в довгостроковому плані. Рівень урбанізації знизився, що ускладнює розвиток бізнесу. Наукова сфера надважлива в сучасному світі, тому не можна допускати зменшення фінансування та відплив кадрів, які в майбутньому будуть працювати на благо іншої країни. Освіта була і буде основою для розвитку людського капіталу, населення з низьким рівнем освіти не таке продуктивне та ефективне, що ускладнює розвиток економіки.

Волинська область може створювати комфортні умови для ведення бізнесу, що допоможе збільшити їхню кількість і як наслідок обсяг продукції або послуг. Розвиток різних галузей економіки корисно розподілом активів, тобто диверсифікацією, таким чином під час нових криз економіка Волині буде набагато стабільніша і відчувати менші втрати. Інвестиції один з ключових стимулів розвитку, за допомогою них розвиватись простіше та ефективніше. Розвиток інфраструктури надважливий в економічному та соціальному плані, тому розвинена інфраструктура також полегшує ведення бізнесу.

Можлива агресія зі сторони Росії залишається головною загрозою для Волинської області, тому що через потенційний сухопутний наступ потенціал для розвитку буде знищено. Економічна криза має великий вплив на розвиток бізнесу і сильно його ускладнює.

Отже, Волинь має великий потенціал, який потрібно розуміти і правильно використовувати, за час з початку повномасштабної війни, область проявила себе з сильної сторони й надалі розвивається в економічному плані, але не в всіх сферах, що потрібно виправляти.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У представленій кваліфікаційній роботі подано узгальнення отриманих результатів аналізу та оцінки, а також пропозиції щодо економічного розвитку регіону на прикладі Волинської області, що дозволило зробити такі висновки:

1. Економічний розвиток немає загальноприйнятого показника, тому визначається цілою системою різних показників, його значення кожен вчений трактує по-своєму, але більшість вважає, що він торкається багатьох сфер життя, які мають вплив на економіку.

2. Система показників економічного розвитку можна поділити на три вектори, які його відображають з різних сторін. Потенціал в контексті регіону допомагає визначити можливості, які має регіон, розвиток насамперед визначає якраз ступінь економічного розвитку, а якість відображає ефективність економічного розвитку.

3. Щоб підвищити рівень економічного розвитку, необов'язково дотримуватись всіх методик і концепцій, тому що вони підійдуть не в всіх умовах, але знати про них і частково реалізовувати важливо. Найголовніше розвивати людський капітал та інфраструктуру, тому що це основа будь-якої економіки. Також не потрібно забувати й про науку, дослідження та ідеї якої зможуть не тільки розвинути, а й вивести на новий рівень певний регіон.

4. Результати аналізу демографії Волинської області негативні, кількість населення кожен рік зменшується, рівень урбанізації також знизився. Якість освіти стала гіршою, оскільки кількість шкіл та вчителів постійно зменшується, а кількість учнів до 2022 року зростала. Ринок праці Волинської області з початку повномасштабної війни швидко відновився й далі розвивається, заробітні плати також зростають.

5. Економіка Волинської області загалом показує хорошу динаміку, рівень експорту кожен рік збільшується, розвиваються нові галузі економіки, обсяг виробленої продукції, капітальні інвестиції також збільшуються. Попри складні виклики, підприємства швидко адаптуються, відновлюють та продовжують

збільшувати своє виробництво.

6. Наукова діяльність за останнє десятиліття на території Волинської області сильно деградувала, кількість кадрів до 2024 року постійно зменшувалась, а кількість фінансування недостатньо для продуктивної роботи науковців. Інноваційні проекти та підприємства підтримуються місцевим урядом так міжнародними організаціями, що допоможе розвинути в технологіях та унікальних процесах.

7. Результати проведення SWOT-аналізу позитивні, Волинська область має широкий спектр можливостей та вагомі сильні сторони, але потрібно приймати конкретні дії для вирішення ситуації зі слабкими сторонами та не забувати про можливі загрози.

Довгостроковий економічний розвиток передбачає створення стратегії, яка охоплюватиме велику кількість сфер, тому пропозиції. Спочатку було б корисно скоротити малоефективні державні установи, що допоможе збільшити об'єм коштів в Волинській області, які зможуть активно направлятися для розвитку якоїсь з сфер.

Щоб пропозиції були простішими та ефективнішими в реалізації, потрібно насамперед знизити до мінімального рівню корупцію. Тому що, корупціонери сильно зповільнюють розвиток будь-якої вразливої сфери. Для цього потрібно дотримуватись серйозності, яка передбачає відповідні швидкі дії при виявленні корупційної діяльності. Таким чином, мотивація відкривати та розвивати підприємства на території Волинської області буде зростати, також при низькому рівні корупції, інвестори будуть активніше інвестувати в різноманітні проекти.

Для підвищення економічного розвитку області потрібно почати з освіти. Оскільки людський капітал важливий для розвитку економіки, потрібно активно заохочувати молодь навчатись на вчителя. Молоді вчителі креативно організують уроки, розуміють всю складність навчального процесу і можуть бути на одній хвилині зі своїми учнями. Такий комфортний клімат для навчання буде заохочувати велику кількість дітей навчатись і продовжувати своє

навчання після школи.

Університетам також потрібно змінити підхід і підвищувати кількість реальної практики за спеціальністю для студентів. За допомогою цього, студент, який закінчить університет, маючи певний досвід і розуміючи свої обов'язки, зможе набагато простіше знайти роботу. Як наслідок, рівень безробіття буде знижуватись, а кількість кваліфікованих працівників зростати, що в свою чергу позитивно впливатиме на продуктивність праці та інші економічні показники в Волинській області. Також можливо створити пільгову програму, яка передбачує сплату меншої кількості податків на певний термін в тому випадку, якщо підприємство працевлаштовує до себе студента без досвіду роботи в своїй спеціальності.

Такі підходи до освітнього процесу будуть ефективними й не надто важкі в реалізації. Проблеми з демографією не тільки в Волинській області, а й по всій країні, тому ця тема дуже актуальна. Статистика вказує на те, що в нас висока смертність та низька народжуваність, ми маємо великі загрози в майбутньому залучати іноземних мігрантів для свого виробництва. Їхня ефективність і продуктивність буде нижчою, через це Волинській області буде набагато складніше розвиватись в економічному плані.

Щоб зменшити рівень смертності, потрібно розвивати лікарні та інші медичні заклади, які будуть надавати безкоштовне лікування. Оснащення лікарень сучасними приладами, важлива складова, щоб діагностика проводилась ефективно. Важливо зробити обстеження комфортними для звичайних людей, тоді вони зможуть проводитись систематично і серйозні хвороби будуть лікуватись на початкових етапах.

Щоб збільшити народжуваність, потрібно заохочувати сім'ї заводити дітей. Головні причини їхнього стримання, являють собою економічні та кар'єрні ризики, тому потрібно розширювати фінансову допомогу та створювати програми підтримки, які будуть частково покривати витрати на дитину до 7 або 14 років. Оскільки більшість сімей зупиняється лише на 1 дитині, такі програми підтримки змотивують велику кількість сімей

народжувати більше дітей. Також потрібно підняти питання про якість державних дитячих садків, які на низькому рівні, щоб сім'ї з низькими фінансовими можливостями могли спокійно віддавати дітей в державні садки та не переживати за їх фізичний та моральний стан.

Також з початку війни, на демографію сильно вплинула міграція людей через різні причини. Втрата домівки, внутрішній страх, фінансові проблеми – це одні з ключових факторів високого рівня міграції. Для тих, хто втратив свої домівки, потрібно створити програму підтримки, які будуть певний проміжок часу повністю або частково оплачувати оренди квартир. Таким чином, люди які хочуть повернутись назад в Україну, але не мають постійного місця проживання зможуть набагато легше адаптуватись до нових реалій і своєю економічною активністю приносити користь області.

Для розвитку економіки важливо створювати комфортні умови для бізнесу, які являють собою стимул, що спонукає населення починати свою власну справу. Тому потрібно розвивати інфраструктуру і підвищувати рівень урбанізації. Інфраструктура важлива логістикою, а високий рівень урбанізації корисний високою концентрацією робочої сили в одному місті, внаслідок чого підприємствам буде простіше знайти нових працівників і розширювати своє виробництво. Тому потрібно мотивувати людей з сіл переїжджати в найближчі міста, для цього можливо прийняти таке рішення, а саме програма підтримки, яка буде знижувати відсоток іпотеки для такої категорії людей. Це допоможе й надалі розвивати міста, будуючи нові житлові комплекси та підвищувати рівень урбанізації.

Важливо розвивати наявні та будувати нові парки на території Волинської області. Міста стануть привабливими не тільки для місцевого населення, а й для нового. Все більше туристів буде відвідувати міста, захоплюючись місцевою культурою та краєвидами, це зможе підняти популярність самої області та привернути увагу інвесторів. Навколо парків зможе концентруватись малий та середній бізнес, який зможе підтримувати комфортний клімат парку своїми послугами.

Підняття рівня комунікації на постійній основі в форматі зустрічей, в якій будуть брати участь представники різних підприємств та Волинської обласної адміністрації для визначення та вирішення конкретних проблем, які заважають стимулювати розвиток бізнесу. Сама зустріч повинна проводитись таким чином:

1) Представники підприємств між собою вирішують, питання яких проблем потрібно підняти;

2) Створення стислої та інформативної презентації, яка дозволить представникам обласної адміністрації зрозуміти суть проблеми;

3) Презентація повинна не лише вказувати на проблеми, а й пропонувати вирішення;

4) Пропозиції, щодо вирішення повинні вирішуватись спільними зусиллями;

5) Представники адміністрації роблять висновки та назначають наступну зустріч, де будуть узгодженні всі моменти процесу вирішення проблем;

6) Для оптимізації процесу, зустрічі можуть проводитись в онлайн форматі;

Таким чином, зв'язок влади з бізнесом будуть корисні для обох сторін. підприємства будуть активно розвиватись та підіймати економіку області, а обласній адміністрації буде простіше виявляти та вирішувати проблеми в веденні бізнесу.

Зараз спостерігається проблема, що нові фізичні особи-підприємці не можуть довго втриматись на ринку і закриваються через високі податки, про це вказує багато опитувань. Тому, щоб створити більш комфортні умови для нових підприємців, потрібно створити пільгову програму, яка буде на деякий час і при певних умовах звільняти їх від сплати податків.

Таким чином, нові підприємства зможуть простіше розвиватись та створювати нові робочі місця. Важливо зазначити, що для уникнення зловживання такою привілеگیєю, потрібно створити серйозний контроль та реалістичні умови. Для звільнення від податків можливо створити такі умови:

- 1) ФОП повинен створити не менше 10 робочих місць;
- 2) зареєстрований у Волинській області;
- 3) зареєстрований вперше;

Також таким методом можливо стимулювати окрему галузь економіки, активне відкриття підприємств в окремій сфері допоможе її розширити.

Будування індустріальних парків, такі ділянки допоможуть залучати інвесторів і спростити відкриття та розвиток бізнесу для підприємців. Індустріальні парки на прикладі багатьох країн сильно стимулюють економіку регіону, оскільки кількість нових підприємств починає стрімко зростати. Щоб реалізувати цю ідею потрібно спочатку визначитись з місцем та концепцією. Важливо, щоб місцеположення дозволяло працівникам легко добиратись на роботу та не викликало майбутніх логістичних проблем, а концепція повинна чітко підходити під область. Наступним кроком потрібно залучити фінансування та почати реалізацію ідеї. Важливо не забувати про рекламу самого парку, тому потрібно провести презентацію, де будуть висвітлені всі його позитивні сторони, щоб збільшити кількість охочих.

Розвиток зеленої енергетики, такий крок допоможе знизити рівень залежності Волинської області в енергетичному плані. Масштабне будування сонячних панелей зменшить витрати на електроенергію, також велика кількість панелей по всій області зробить енергетичну систему Волинської області менш вразливою від атак Росії. Екологічна ситуація також покращиться, що в якійсь мірі зробить населення області здоровішим. Важливо розуміти, що зелена екологія має позитивний вплив не лише на економічну і екологічну складову, а також й на репутацію сучасності. Інвестори, бачать для себе привабними міста, які вважаються сучасними і технологічними.

В довгостроковій перспективі, було б доречно помірно розвивати всі міста Волинської області та розподілити функції між ними. Такий підхід допоможе створити стабільну тенденцію економічного розвитку області в всіх її кутках. Розподіл функцій передбачає, що кожне місто матиме свою спеціалізацію, це дозволить мати певний фокус в конкретних галузях і активно їх розвивати.

Виходячи з цього, Волинська область зможе розширити кількість ключових галузей, покращити інфраструктуру і створити міцні економічні зв'язки між містами.

Стимулювання переробної промисловості, такі підприємства створюють продукти з доданою вартістю, що позитивно впливатиме на економіку області. Також розширюють робочі місця, що призведе до збільшення кількості зайнятого населення. Для стимулювання потрібно прийняти такі рішення:

- 1) створити фонд, який буде видавати гранти на купівлю обладнання;
- 2) тісне співробітництво університетів з підприємствами, студентів відповідних спеціальностей будуть активно залучати на виробництво;
- 3) покривати частину витрат, які спрямовані на підвищення кваліфікації працівників;

Таким чином, підприємства переробної промисловості зможуть підняти рівень технологічності виробництва, що оптимізує сам процес і зменшить кількість відходів, постійно мати джерело майбутніх працівників, активно розширюватись та підіймати з меншими витратами рівень кваліфікації на підприємстві, що дозволить використовувати складніше та ефективніше обладнання. Одна з головних переваг підприємств переробки полягає в тому, що вони переробляють дешеву сировину на готовий продукт з високою доданою вартістю і створюють ще більше робочих місць.

Для залучення іноземних інвестицій, Волинь повинна показати потенціал та стабільність. Якщо говорити про стабільність, її важко підтримувати в умовах економічної кризи та війни, але можливо стати привабливим для іноземних інвесторів внаслідок потенціалу. Тому потрібно активно проводити економічні форуми та запрошувати іноземних партнерів, де головною темою будуть успішні проекти і їх майбутній розвиток. Таким чином, інвестори дивлячись на неймовірний успіх, будуть пропонувати свої інвестиції. Важливо розуміти, що потрібно не лише мати успішний проект, а й правильно його презентувати, де за короткий проміжок часу, всі присутні зможуть отримати достатньо інформації, щоб захопитись ідеєю проекту.

Систематичне проведення економічних форумів дасть мотивацію творчим майбутнім підприємцям втілювати свої бажання на папері, а в майбутньому, при хорошому плануванні такі бажання зможуть втілюватись й в реальності. Інвестори ж, зможуть закріпити за собою думку, що Волинь хороше місце для вкладу своїх коштів і почнуть ще більше інвестувати в область.

Статистика вказує, що за останні роки Волинська наукова сфера зазнала великих втрат, тому потрібно негайно її розвивати. Наука залишається стержнем для розвитку економіки й не тільки. Для мотивації людей обирати життя науковців і розвитку науки в Волинській області потрібно:

- 1) допомагати відкривати нові наукові лабораторії на території університетів для їхнього використання;
- 2) збільшити фінансування наукових досліджень;
- 3) активно розвивати програми обміну науковцями;

Новітні наукові лабораторії в університетах дають можливість залучати молодь до реальних проєктів, що зможе пробудити в них сильну симпатію до наукової діяльності. Самі дослідження можуть проводитись спільно з підприємствами, що корисно і стимулює кількість інновацій.

Фінансування важлива складова частина для наукової діяльності, оскільки дослідження потребують витрат. Щоб не позбуватись потенційно проривної технології, яка підвищить імідж науковців Волині, потрібно активно фінансувати в наукові дослідження.

Програми обміну дозволять нашим науковцям отримати важливий західний досвід, який допоможе оптимізувати сам процес досліджень і правильно їх організувати.

Також розвинути наукову сферу може кластерний підхід, який передбачає об'єднання наукових установ з підприємствами. Тоді джерелом постійного фінансування будуть виступати самі підприємства, і як наслідок збільшиться попит наукових кадрів. Для науковців це буде великий стимул розвивати свої знання, а для підприємств корисно інноваціями, які можуть збільшити прибуток.

Ці дії не складні в реалізації, а їх ефект зможе відновити науковий рівень Волині, який був втрачений за багато років.

Сільське господарство на території Волинської області залишається ключовою галуззю. Українська агрокомпанія Kernel своїм прикладом показує, що використання дронів та RTK-сигналів добре оптимізують більшість роботи на полях, зменшують витрати та підіймають якість продукції. Тому потрібно не залишатись в стороні та починати активно застосовувати подібні технології. Щоб сам процес модернізації проходив простіше і з меншими витратами для підприємств, Волинській області необхідно підтримувати такі ініціативи.

В довгостроковій перспективі такий підхід дасть можливість багатьом підприємствам, які спеціалізуються на агропродукції, вирощувати рекордну кількість урожаю. Такі результати розвинуть економіку Волині та створять нові робочі місця.

Наголошувати на сучасних технологіях в сучасному світі важливо, особливо в умовах виробництва. Дивлячись на західні підприємства, сьогодні можна побачити, як вони активно застосовують штучний інтелект, який постійно підтверджує свою ефективність. Тому було б доречно й на території Волинської області в швидкому темпі розвивати ІТ-сферу, яка якраз спеціалізується на штучному інтелекту. Навички спеціалістів даної сфери важливі на будь-якому підприємстві, тому що вони можуть значно оптимізувати виробництво без великих витрат. Штучний інтелект чудово відстежує процеси на виробництві, за допомогою цього якість продукції зростає. Тому застосування такої технології в сучасному світі є критично важливим для ефективного виробництва.

Отже, пропозицій може бути багато, але потрібно визначити пріоритети та опираючись на них, почати їх втілювати у житті. На думку автора, головні пріоритети для довгострокового економічного розвитку Волинської області – це демографія, інфраструктура та наука, але рівень важливості інших сфер для економічного розвитку області теж висока. Населення завжди буде основою будь-якої економіки, як і інфраструктура, а наука в свою чергу, сильно

стимулює її розвиток. Тому для довгострокового і стабільного економічного розвитку Волинської області потрібно на постійній основі розвивати людський капітал, особливо в освітньому плані. Освіта є важливою складовою для ефективного та продуктивного виробництва. Високий рівень урбанізації збільшить рівень концентрації робочої сили по містах, що спростить пошук нових працівників для підприємств. Наукова діяльність має серйозний вплив на технологічність всіх сфер і рівень їх інновацій, оскільки інновації являють собою не лише нову продукцію і технології, а й нові процеси, які можуть оптимізувати виробництво, потрібно постійно збільшувати фінансування та кількість наукових кадрів. Комфортні умови ведення бізнесу допоможуть творчим потенційним підприємцям перестати вагатись і почати створювати свій бізнес. Для розвитку промислових галузей потрібно активно стимулювати підприємства перероби, оскільки вони перероблюють дешеву сировину на кінцевий товар з доданою вартістю і створюють велику кількість робочих місць. Ідеально зможуть підійти індустріальні парки, які будуть спеціалізуватись на перероблюванні. Сучасні технології надто важливі для продуктивного виробництва, тому фінансова допомога в довгостроковому плані зможе підвищити рівень технологічності Волинських підприємств, особливу увагу потрібно фокусувати на іноземних інвестиціях, які зможуть більш масштабно та швидко підвищити технологічний рівень, тому рівень привабливості Волинської області для іноземних інвестицій також потрібно підіймати. Штучний інтелект, який не одноразово на практиці підтверджує свою ефективність потрібно розвивати та вдосконалювати на постійній основі, для цього ІТ-сфера повинна стати однією з ключових на території Волинської області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варналій З., Шевченко О., Кузьминчук К. Оцінювання показників диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів України на основі конвергентно-дивергентних процесів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2023. №1(250). С. 28–34.
2. Потапенко В., Валевський О., Головка А. та ін. Вплив міграції на соціально-економічну ситуацію в Україні : аналіт. доп. / за ред. В. Потапенка ; Нац. ін-т стратег. дослідж. Київ, 2023. 64 с.
3. Герман В. Як врятувати регіони України від економічного зневоднення? *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/10/19/705648/> (дата звернення 01.05.2025).
4. National Geographic Society. (n.d.). Region. National Geographic Education. URL: <https://education.nationalgeographic.org/resource/region/> (дата звернення 01.05.2025).
5. Government of British Columbia. “Economic Development Basics. URL: <https://www2.gov.bc.ca/gov/content/employment-business/economic-development/plan-and-measure/economic-development-basics> (дата звернення 01.05.2025).
6. Levine M. R., Tantardini M. Economic development: Definition, scope, and measurement. *Journal of Public and Nonprofit Affairs*. 2024. Vol. 10(1). Pp. 66–81.
7. Семененко О. Г., Гаврилко О. О. Методичні підходи до діагностики соціально-економічного розвитку регіонів. 2022.
8. Маліновська О. Я., Ватуляк Р. Я. Методологія та методи підвищення економічного стану регіонів.. 2024: 47 с.
9. Fiveable. "Dependence Theory – AP Human Geography." Edited by Becky Bahr, Fiveable, 2024, URL: <https://library.fiveable.me/key-terms/ap-hug/dependence-theory> (дата звернення 01.05.2025).
10. Kent, J. A. What Is Innovation?. *Professional & Executive Development*

Blog, Harvard Division of Continuing Education, URL: <https://professional.dce.harvard.edu/blog/what-is-innovation/#What-is-Innovation> (дата звернення 01.05.2025).

11. Гріщенко А. В. Суть і основні поняття інноваційного розвитку підприємства: теоретичний аспект. *Інвестиції*. 2024. №181.

12. Історія агрокомпанії Kernel. Як виробник олії № 1 в Україні мігрує у хмару Azure. *Kyivstar Business Hub*. 2022, URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/istoriya-agrokompaniyi-kernel-yak-vyrobnyk-oliyi-1-v-ukrayini-migruye-u-hmaru-azure> (дата звернення 01.05.2025).

13. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/people/> (дата звернення 01.05.2025).

14. Головне управління статистики у Волинській області. URL: <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 01.05.2025).

15. Найбільша область в Україні за площею і за населенням: цікаві факти. *Факти ICTV*, 30 жовт. 2024. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20241030-najbilsha-oblast-v-ukrayini-za-ploshheyu-i-za-naselennyam-czikavi-fakty/> (дата звернення 01.05.2025).

16. Стратегія розвитку Волинської області на період до 2027 року. Затверджено рішенням сесії обласної ради від 13 жовтня 2020 р. № 32/3; останнє оновлення 16 лютого 2022. Волинська обласна рада, 2020.

17. Волинська обласна рада. URL: new.volynrada.gov.ua/volyn/zagalna-informacziya (дата звернення 01.05.2025).

18. Попри війну Волинь розвиває економіку і отримує інвестиції з Європи. *ВСН (Волинські новини)*, 2 жовт. 2023. URL: <https://vsn.ua/news/popri-viynu-volin-rozvivaje-ekonomiku-i-otrimuje-investitsiyi-z-jevropi-31073> (дата звернення 01.05.2025).

19. Відновлення ринку праці в Україні в умовах війни: регіональні аспекти. *НІСД*, 2024. URL: <http://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/vidnovlennya-rynku-pratsi-v-ukrayini-v-umovakh-viyny-rehionalni> (дата звернення 01.05.2025).

20. Work.ua. URL: <http://www.work.ua/en/salary-lutsk/?sort=alphabet&jobsTrendsPeriod=3&salaryTrendsPeriod=3> (дата звернення 01.05.2025).

21. Індекс інфляції по Волинській обл. (2001–2025). *Minfin.ua*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/volynskaya/> (дата звернення 01.05.2025).

22. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 01.05.2025).

23. Why We Need Scientists Now, More Than Ever. *Reuters*, 7 May 2025. URL: <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/why-we-need-scientists-now-more-than-ever-2025-05-07/> (дата звернення 01.05.2025).

24. Ma E. Why Quality Education Is the Foundation of Entrepreneurship and Economic Growth. *World Economic Forum*, 2023. URL: www.weforum.org/stories/2023/07/why-quality-education-is-the-foundation-of-entrepreneurship-and-economic-growth (дата звернення 01.05.2025).

25. Соціально-економічний розвиток АПК у 2023 році. *Agrovolyn.gov.ua*. URL: <https://agrovolyn.gov.ua/article/socialno-ekonomichnyy-rozvytok-apk-u-2023-roci> (дата звернення 01.05.2025).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1. – Товарна структура зовнішньої торгівлі
в січні–жовтні Волинської області 2024 року

Назва товарів	Розділ та код УКТ ЗЕД	Експорт			Імпорт		
		тис.дол. США	у % до січня–жовтня 2023	у % до загального обсягу	тис.дол. США	у % до січня–жовтня 2023	у % до загального обсягу
Усього		982310,1	138,0	100,0	1946203,2	91,9	100,0
у тому числі							
Живі тварини; продукти тваринного походження	I	28511,6	117,1	2,8	48223,7	80,3	2,5
Продукти рослинного походження	II	312613,2	121,2	31,7	9907,2	154,5	0,5
у тому числі							
зернові культури	10	138528,4	76,0	14,1	169,8	62,9	0,0
Жири та олії тваринного або рослинного походження	III. 15	36878,8	80,7	3,8	2221,0	126,9	0,1
Готові харчові продукти	IV	38862,3	151,9	4,0	27941,1	95,8	1,4
Мінеральні продукти	V	815,8	414,8	0,1	579500,5	77,9	29,8
у тому числі							
палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	27	56,0	222,2	0,0	573672,2	77,5	29,5
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	VI	2818,0	138,8	0,3	66949,5	111,9	3,4
у тому числі							
добрива	31	–	–	–	25985,0	110,3	1,4
Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	VII	15317,4	96,2	1,6	142462,1	133,4	7,4
Шкури необроблені, шкіра вичинена	VII I	626,1	212,5	0,1	7398,7	223,2	0,4
Деревина і вироби з деревини	IX	181988,7	101,4	18,5	21679,9	116,5	1,1
Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	X	13646,2	96,5	1,4	33036,7	99,5	1,7

Назва товарів	Розділ та код УКТ ЗЕД	Експорт			Імпорт		
		тис.дол. США	у % до січня–жовтня 2023	у % до загального обсягу	тис.дол. США	у % до січня–жовтня 2023	у % до загального обсягу
Текстильні матеріали та текстильні вироби	XI	10566,8	155,0	1,1	40825,1	86,0	2,1
Взуття, головні убори, парасольки	XII	716,7	102,4	0,1	6357,2	103,5	0,3
Вироби з каменю, гіпсу, цементу	XIII	224,7	73,0	0,0	3952,8	72,7	0,2
Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	XIV. 71	5,1	540,3	0,0	28,9	93,4	0,0
Недорогоцінні метали та вироби з них	XV	36121,4	104,1	3,7	43017,0	81,9	2,2
у тому числі чорні метали	72	12094,6	107,5	1,2	20179,0	61,5	1,0
вироби з чорних металів	73	16318,2	111,8	1,8	7228,6	87,9	0,4
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	XVI	236591,0	470,3	24,1	246338,2	117,2	12,7
реактори ядерні, котли, машини	84	22692,5	52,6	2,3	112595,4	145,0	5,8
електричні машини	85	213898,5	2978,9	21,8	133742,8	100,9	6,9
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	XVII	811,3	82,7	0,1	642753,8	90,3	33,0
у тому числі засоби наземного транспорту, крім залізничного	87	695,4	77,3	0,1	638516,9	90,0	32,8
Прилади та апарати оптичні, фотографічні	XVIII	63,1	7,7	0,0	5734,0	189,8	0,3
Різні промислові товари	XX	65131,9	126,2	6,6	13866,8	95,5	0,7
у тому числі меблі	94	62821,0	125,6	6,4	9540,0	89,0	0,4
Товари придбані в портах		–	–	–	3722,2	92,5	0,2

Примітка. Джерело [14].

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1. – Географічна структура зовнішньої торгівлі товарами Волинської області в січні–жовтні 2024 року

	Експорт			Імпорт			Сальдо
	тис.дол. США	у % до січня– жовтня 2023	у % до загаль- ного обсягу	тис.дол. США	у % до січня– жовтня 2023	у % до загаль- ного обсягу	
Усього	982310,1	138,0	100,0	1946203,2	91,9	100,0	-963893,1
у тому числі							
Австрія	18062,8	129,8	1,8	7076,2	63,1	0,4	10986,6
Бельгія	23879,4	141,2	2,4	20830,7	38,8	1,1	3048,7
Болгарія	7638,1	138,8	0,8	19967,2	90,9	1,0	-12329,1
Греція	5634,7	115,1	0,6	52955,1	68,2	2,7	-47320,4
Єгипет	45782,4	321,6	4,7	5824,0	270,9	0,3	39958,4
Ізраїль	2736,7	155,1	0,3	15809,7	72,2	0,8	-13073,0
Ірландія	9259,1	948,3	0,9	2781,5	904,6	0,1	6477,6
Іспанія	12901,9	115,7	1,3	19825,2	87,2	1,0	-6923,3
Італія	36301,0	94,3	3,7	23419,3	131,9	1,2	12881,7
Казахстан	13005,3	87,6	1,3	–	–	–	13005,3
Китай	1297,5	56,7	0,1	141705,8	123,1	7,3	-140408,3
Латвія	8722,6	68,1	0,9	4276,5	210,6	0,2	4446,1
Литва	14397,3	66,8	1,5	132308,6	146,1	6,8	-117911,3
Мальта	40293,7	74,8	4,1	0,1	59,6	0,0	40293,6
Нідерланди	36902,9	124,1	3,8	21068,1	87,7	1,1	15834,8
Німеччина	328989,4	341,4	33,5	188895,9	87,4	9,7	140093,5
Польща	138886,1	79,6	14,1	449834,3	98,7	23,1	-310948,2
Республіка Корея	12,1	–	0,0	43083,1	217,3	2,2	-43071,0
Республіка Молдова	20529,8	110,5	2,1	626,5	60,0	0,0	19903,3
Румунія	19518,9	47,8	2,0	89441,3	114,6	4,6	-69922,4
Словаччина	20071,7	97,2	2,0	110606,3	90,5	5,7	-90534,6
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	38255,2	614,5	3,9	52189,0	109,8	2,7	-13933,8
США	891,9	49,0	0,1	88378,0	83,7	4,5	-87486,1
Туреччина	26196,7	93,0	2,7	21636,0	41,3	1,1	4560,7
Угорщина	16964,7	117,6	1,7	193138,3	134,9	9,9	-176173,6
Франція	9302,5	84,0	0,9	48354,9	63,7	2,5	-39052,4
Чехія	15843,2	158,3	1,6	31180,8	75,3	1,6	-15337,6
Швейцарія	18047,3	976,6	1,8	5395,7	120,3	0,3	12651,6
Швеція	1699,5	370,2	0,2	31703,5	88,1	1,6	-30004,0
Японія	1639,4	105,0	0,2	25010,7	117,1	1,3	-23371,3
Довідково:							
Країни ЄС	777740,2	131,7	79,2	1464032,8	96,0	75,2	-686292,6

Примітка. Джерело [14].

ДОДАТОК В

Таблиця В.1. – Кількість діючих підприємств з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства в Волинській обл. у 2010-2023 роках

Усього	Великі підприємства	Середні підприємства	Малі підприємства	З них мікропідприємства	Рік
5202	7	368	4827	3873	2010
4896	10	359	4527	3581	2011
5177	12	349	4816	3865	2012
5511	11	312	5188	4297	2013
5516	10	294	5212	4402	2014
5600	7	288	5305	4509	2015
5041	5	302	4734	3953	2016
5597	10	294	5293	4496	2017
5917	12	314	5591	4729	2018
6292	10	377	5905	5004	2019
6047	8	365	5674	4782	2020
6280	11	355	5914	5013	2021
5202	14	330	4858	4021	2022
5975	11	341	5623	4750	2023

Примітка. Побудовано автором за даними [14].